Există cărți de care rămâi cumva îndrăgostit: crezi că le-ai uitat și totuși le duci atât de tare dorul... Sau cărți cărora le-ai presimțit miracolul, fără să le fi cunoscut vreodată. Cărți gata să te iubească, adunate pentru tine în colecția CARTEA DE PE NOPTIERĂ.

„Te autorizez să subliniezi cărțile pe care le vei citi", spune personajul principal al acestei povești. Este numai una din lecțiile primite de un adolescent care a nimerit la timp în cea mai frumoasă și mai grea aventură a vieții lui: cititul cărților. Băiatul, ai cărui părinți tocmai au divorțat, face parte dintr-o gașcă de hoți mărunți. Preferă, fără îndoială, televizorul, nu biblioteca. Dar, spre ghinionul lui, ajunge într-un loc unde nu există televizor... O parabolă despre lumea de azi și o minunată *lecție de citit*.

Observația criticului: Povestea îi va cuceri ușor pe împătimiții cărților, dar eu, în locul dumneavoastră, aș dărui-o... celorlalți. Vor avea bucuria să se recunoască într-unul din personaje. Lucru la care mai nimeni nu rămâne indiferent.

ISBN 978-973-50-3436-8

131

Rui Zink Cititorul din peșteră

Rui Zink

Cititorul din peșteră

CARTEA DE PE NOPTIERĂ

HUMANITAS

CARTEA DE PE NOPTIERĂ

Între profesorii de literatură de la Universitatea Nouă din Lisabona este și RUI ZINK (născut în capitala Portugaliei, la 16 iunie 1961). Norocul este deopotrivă al studenților și al literaturii. Pe studenți îi învață cum să citească un scriitor îndrăgit, iar literatura scrisă de domnul profesor, între care și *Cititorul din peșteră* (*O Anibaléitor*), beneficiază de pe urma candidelor întrebări studențești. Rui Zink a debutat cu *Hotel Lusitano*, în 1987. A scris romane, nuvele, eseuri, piese de teatru și cărți de copii. Este autorul primului *e-book* portughez (*Os Surfistas*, 2001), se ocupă de teatrul stradal și de *happening*-uri. Are centura neagră la karate. Lisabona i se pare un oraș plin de melancolie, iar lumea de azi, destul de deprimantă. „Dacă mai mulți dintre noi ar scrie așa, ar exista și mai mulți care să ne citească", a spus critica literară despre Rui Zink.
Cititorul din peșteră a apărut în 2006, prilejuit de Ziua Mondială a Lecturii. Povestea, spusă cu umor și fără didacticism, e a unui copil al străzii care descoperă cartea.

Scrieri principale: *Hotel Lusitano* (1987), *Apocalipse Nau* (1996), *O Suplente* (1999) și *Os Surfistas* (2001). A tradus din Saul Bellow.

Micaela Ghițescu a tradus numeroase cărți din literatura portugheză (Fernando Pessoa, António Lobo Antunes, Camilo Castelo Branco, Fernão Mendes Pinto, Alexandre Herculano, Almeida Garrett, Urbano Tavares Rodrigues, José Augusto Seabra etc.), braziliană (Erico Verissimo, Paulo Coelho, Luciano Maia etc.), franceză (Albert Camus, Julien Gracq), engleză, canadiană, guatemaleză.

Rui Zink

Cititorul din peșteră

Traducere din portugheză de
MICAELA GHIȚESCU

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Colecție inițiată de Ioana Pârvulescu

Redactor coordonator al colecției: Mona Antohi
Redactor: Florentina Hojbotă
Coperta: Angela Rotaru

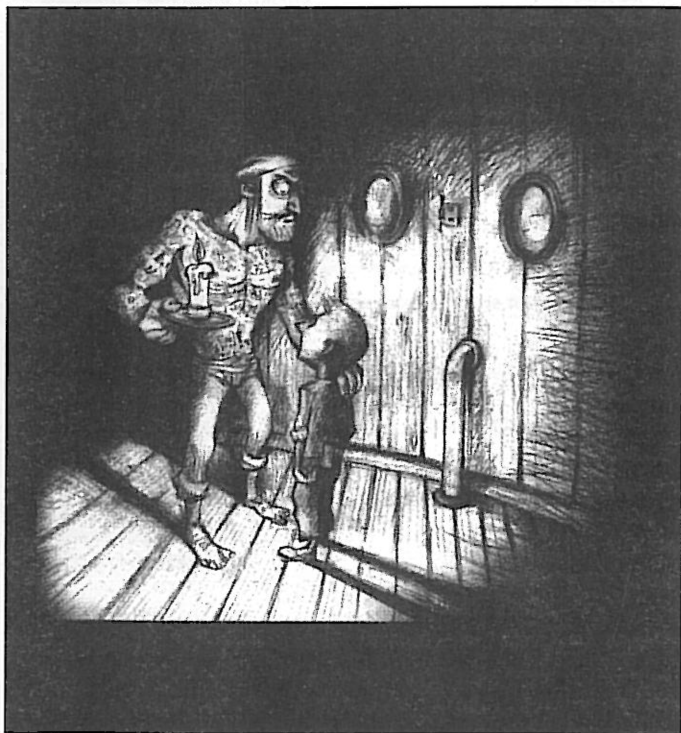
Tipărit la Fedprint

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ZINK, RUI
Cititorul din peșteră / Rui Zink; trad.: Micaela Ghițescu. –
Ed. a 3-a – București: Humanitas, 2012
Bibliogr.
ISBN 978-973-50-3436-8
I. Ghițescu, Micaela (trad.)
821.134.3-31=135.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30 / 0372 189 509

Călătoria

Povestea asta s-a petrecut acum mai bine de treizeci de ani. Părinții mei tocmai terminaseră divorțul, lucru de care nu-mi păsa prea mult, în afară de faptul că, în toiul micului lor război personal, aveau încă și mai puțin timp ca de-obicei ca să mă piseze. Eu umblam de colo-colo cam pierdut și, când m-am regăsit, eram membrul unei bande de mici găinari în zona cheiului, lângă estuar, unde fluviul și marea se întâlnesc ca să-și încheie socotelile cu viața.

Țara copilăriei mele era o miniatură într-o sferă de sticlă, din cele care produc zăpadă de polistiren dacă le scuturăm, dar în care, dacă nu le scuturăm, nu se întâmplă nimic. Ei bine, pe vremea aceea exista pe acolo un târg în fiecare sâmbătă, iar hoțomanii de noi profitam de învălmășeală ca să șterpelim niscai portofele, fructe, plăcințele și alte produse de pe urma cărora ne alegeam și noi cu câte ceva.

Totul mergea de minune până ce, într-o dimineață în care adunaserăm o sumă bunicică, au apărut în piață soldații Regelui. Ca să facă o razie – și să ridice tot ce se putea ridica.

Trebuie să spun că arta furtișagului nu-i chiar atât de rea cum se zice. La urma urmelor, e o activitate de schimb comercial ca oricare alta și, mai întotdeauna, este departe de a merita faima pe care din nefericire o are. Se zice în popor că în spatele unei mari averi se află un furt mare – doar că asta nu e valabil numai pentru spatele marilor averi materiale – cele mici, ba chiar și cele spirituale nu scapă de această umilă geneză. Toată lumea fură ceva de la cineva: bani, idei, muncă, timp, viață chiar. Numai sufletul nu se fură, pentru că el poate fi doar cumpărat (sau, mai bine zis, *vândut*) de către însuși stăpânul său, ceea ce de altfel mulți dintre noi fac cu destulă plăcere și, aș spune eu, la un preț suficient de modic. Evident, așa vorbește un hoț. Dacă aș fi o persoană cinstită aș spune poate că esența societății este virtutea și că nu există virtute mai frumoasă decât respectul pentru proprietatea semenului.

Unde ajunsesem? A, da, la razia gărzilor regale.

Umbla vorba că un mare hoț dăduse una dintre loviturile acelea de care doar o fire îndrăzneață și imprudentă e capabilă, iar autoritățile fuseseră informate de prezența lui în împrejurimile pieței de lângă chei.

Nimeni nu umbla în căutarea unor puștani ca mine, dar eu de unde era să știu? Tinerețea are întotdeauna mania enervantă de a se ridica în vârful picioarelor, așa că m-am comportat ca furnicuța care, pe șosea, cocoțată pe spinarea elefantului, exclama, mândră nevoie mare: „Ia te uită ce de praf am stârnit noi doi!" Fie-vă milă și nu uitați că, în delăsarea părinților mei, încă pierduți în camera cu oglinzi a ranchiunii lor, îmi pica tare greu să fiu disprețuit până și de garda regală. În definitiv, eram și eu un hoț și, chiar dacă furam miniflecuștețe, dacă hoț căutau, de ce să nu mă fi căutat pe mine? Să fiu eu oare mai puțin important decât ceilalți?

Însă, îndată ce i-am văzut pe soldați, m-a cuprins un atac de panică fericită și am șters-o cât am putut de repede. Ceilalți din bandă, așijderea. La momentul acela mi s-a părut că-i totul un fel de cadril: încercam să mă strecor sub o tejghea: acolo se afla deja Gineto; o ștergeam prin spatele unui căruț: Licas mi-o luase înainte; mă furișam între două grămezi de legume, adăpostul era deja plin de pehlivani.

Și acum, pe unde să fug? Eram într-un mare *buculc*. Să fiu într-un mic *buculc* ar fi însemnat să dorm într-un pat frumos și toate astea să nu fi fost decât un vis. Dar nu, eram chiar la mare *buculc*. Pe vremea aceea habar n-aveam de unde vine expresia, presupuneam că-i o chestie de-a oamenilor mari, povești legate de pat și de înșelătorii și de bărbați încornorați sau evadări epice din închisori folosind cearșafuri drept frânghii.

În fine: ideea că întotdeauna există riscuri neașteptate când te culci într-un pat care nu-i al tău.

Am umblat așa dintr-o parte într-alta, și învălmășeala era mare, pentru că piața gemea de șarlatani cu conștiința încărcată, iar eu eram departe de a fi singurul care se temea că e ținta zelului gărzii regale, fiindcă muschetele lor aveau faima că trag mai întâi și-ntreabă abia după aceea. Începusem să ameţesc de atâta alergat în zigzag...

Până ce m-am trezit suspendat în gol, peste apă. Am dat cât am putut din brațe încercând cu disperare să-mi regăsesc echilibrul, dar la nimic nu mi-au servit efemerele aripi. Și aș fi căzut în apele întunecate, dacă o frânghie groasă, aproape mai groasă decât brațul meu, nu m-ar fi prins la jumătatea drumului. Mai târziu aveam să aflu că marinarii detestă să li se spună frânghiilor frânghii: dintr-un motiv care-mi scapă, preferă să li se zică parâme. M-am agățat, așadar, de o parâmă mai groasă decât brațul meu. Nu știu în ce măsură asta schimbă ce s-a întâmplat: am rămas atârnat de frânghie (de parâmă) cu brațele și picioarele, cu capul în jos; și cu capul în jos am avansat până la tambuchiul prin care m-am strecurat în ambarcațiunea ancorată acolo.

Dintre toate relele, cel mai mic. Găsisem o ascunzătoare din care n-aveam să ies înainte de căderea nopții, din următoarea cauză: dacă aș fi ieșit era semn rău, semn că m-ar fi prins. Așa stând lucrurile, m-am aranjat cât am putut mai bine și, deși nu știam pe ce vas mă aflam, doar

prost să fi fost să nu-mi dau seama că eram în cambuză. Am luat o pară mălăiață și am mușcat din ea, ca să-mi înșel mai curând spaima decât foamea, fredonând în gând un cântec în vogă la epoca aceea:

Dunele-s ca și divane
Indiscrete paravane
de catran murdar
de cactuși și izmă rupte...
Na-na-na...
Tolăniți pe dune, rozând mere...
Na-na-na...

M-am deșteptat cu capul greu, cum se întâmplă când dormi prea mult sau te trezești dezvelit și îți dai seama că frigul pe care-l simțiseși în somn era frigul pe care îl suferea corpul tău cu adevărat. Astăzi știu că niciodată nu trebuie să disprețuim relația dintre ce e în capul nostru și ce e în corpul nostru, chiar și numai pentru faptul că acest cap se naște prins bine de corp; noi suntem cei care, pe urmă, din prostie sau neglijență, îl vom deșuruba.

Aș putea spune acum câteva cuvinte frumoase despre strania legănare pe care o simțeam, dar nu e nevoie, nu-i așa? Înainte de a vedea știam deja, ieșiserăm în larg. Am privit prin tambuchi și ceea ce am văzut nu era deloc liniștitor: nimic, nimic, decât un imens orizont albastru, un albastru indistinct, de sus până jos, dintr-o

parte în cealaltă, doar albastru, o imensitate albastră, un balans albastru. Aș minți dacă aș spune că m-am întrebat unde mă aflam, fiindcă, odată trecută toropeala, mi-am amintit imediat tot ce se întâmplase: piața, zarva cu gărzile regale, aproape căderea mea în apă, vasul. Tinerii pot să nu aibă multe calități, dar un cap limpede au întotdeauna. Problema mea era alta: cum să ies de acolo? După câteva minute am înțeles că aveam o problemă încă și mai mare: cum să *nu* ies de acolo? Dacă mă găseau, aveau să mă pună să sar de pe trambulină, spre bucuria rechinilor? Speram că nu aveau să mă arunce peste bord, dar...

— Ia te uită, ce-avem noi aici? Hei, maistre, ai văzut ce șoarece ne-a apărut în cală?

Haiti, mă găsiseră.

Eram toți pe covertă, marinarii așezați în jurul meu, cu mutre nu foarte prietenoase. Cel căruia îi spuneau maistru, despre care am descoperit în final că era contramaistru, a mârâit:

— De unde ai apărut, măi drace?

Când voiam, reușeam să fiu mai ascuns decât un perete fals:

— Am căzut de pe chei, bunul meu domn, m-am agățat de o frânghie și...

— Pe vapor nu există frânghii, băi, musule! mi-a tăiat-o o voce răgușită. Doar parâme.

Au făcut un fel de cărare. Căpitanul umbla sprijinit într-o cârjă, dar o făcea cu multă

autoritate. S-a uitat la mine cu severitate, o calitate care, avusesem deja ocazia să aflu, rima în general cu autoritatea.

— Ai înțeles, musule?

— D-da, bunul meu domn, am bâiguit.

— Ai noroc, musule, a mugit căpitanul. În alte vremuri, ai fi stat legat de catarg până la sfârșitul călătoriei sau te-am fi aruncat la rechini.

Nu știam în ce parte să mă întorc. Marinarii se împărțeau între cei care râdeau pe înfundate și cei cu mutre nu foarte prietenoase. Din fericire, nu era prima oară când încasam o săpuneală. Din nefericire, era prima oară când n-aveam pe unde să fug. Căpitanul nu avea un cârlig în locul nici unei mâini, dar se sprijinea într-o cârjă, semn de picior rănit – sau poate chiar lipsă.

Mi-am încercat norocul:

— Dacă, prea excelenții mei cavaleri, m-ați putea duce înapoi acasă... v-aș rămâne îndatorat.

Răspunsul la rugămintea mea a fost un hohot de râs general. De altfel, nici nu făcusem sugestia cu multă convingere. Îmi displăcea să fiu luat în râs, dar raționamentul meu era mai mult sau mai puțin următorul: mai bine batjocorit decât mort.

Căpitanul a părut să ia o decizie.

— Bine, de vreme ce tot ești aici, o să ne fii de folos. Pe nava mea nu e loc pentru puturoși.

Mi-am luat poziție de drepți ca un soldat: cerul începea să mi se însenineze.

— Da, domnule căpitan!

— „Da, căpitane" e de ajuns. „Domn" e pentru papițoi. Vezi vreun papițoi pe-aici, musule?

M-am uitat în jur cu coada ochiului. Fețele, în pofida râsetelor, erau aspre și brăzdate.

— Nu, bunul meu do... Nu, căpitane.

— Bine, gata, că se face târziu. Musule, urcă pe platforma gabiei și evaluează orizontul.

Am hotărât să mă arăt zelos:

— Ca să caut pământ, căpitane?

— Pământ? a tunat căpitanul. *Pământ*?!! Știu eu bine că tineretul de azi e deosebit de avariat la cap, dar nu găsești un puțintel țintel țintel idiot să plece cineva pe mare ca să caute *pământ*? Dacă voiam să găsim pământ n-ar fi fost mult mai înțelept, ca să nu spun chiar logic gic gic, să rămânem pe uscat?

Căpitanul a dat din cap și s-a îndepărtat, sprijinit în cârjă: „Pământ, auzi!"

— Atunci ce caut, căpitane? am strigat, tot în poziție de drepți.

El s-a întors, cu un rânjet urât:

— Nu cauți nimic. Cât timp ești sus pe gabie, nu încurci pe nimeni aici jos. Asta-i ce ai de făcut. Să nu încurci pe nimeni aici jos. Crezi că ai să reușești să faci asta, musule?

Mi-am dus palma desfăcută la frunte, precum gărzile regale când se încrucișau cu nobili de alt calibru:

— Da, căpitane! La ordinele dumneavoastră, căpitane!

Și astfel am început să-mi duc zilele singur pe platforma gabiei, scrutând marea, cerul, norii, până ce, pe înnoptate, îmi spuneau să cobor și mă schimba alt mus.

Prima dată când m-am urcat pe catarg mi-a fost greu, mărturisesc că mi-a fost greu, am avut amețeli, vertijuri, grețuri. De acolo, de sus, era imposibil să nu observi cât de mică era ambarcațiunea, sau caravela, sau galera, sau barca. Era mai puțin decât o coajă de nucă – era o coajă de nimic pe imensitatea imensului albastru.

Pe urmă m-am obișnuit. Marinarii erau impresionați de agilitatea mea:

— O adevărată maimuță, drăcușorul de puști!

— Ai crede că are mâini în loc de picioare!

După câteva zile, aproape toți mi-erau prieteni. Din clandestin devenisem mascota ambarcațiunii.

— Încotro mergem? am îndrăznit într-o zi să întreb, înainte de a urca la postul meu.

— Vezi norii ăia din fund, musule? a spus contramaistrul.

— Da, de ce? Într-acolo mergem?

— Într-acolo sau în iad, a râs el. Mai probabil, în iad.

— Serios, am insistat, deja cu un picior pe scara de frânghie. Încotro mergem?

— Hai, urcă. Dacă te vede aici căpitanul e în stare să se răzgândească și să te pună în fiare.

Printre marinari era unul, numit Keequog, care se distingea nu numai după capul ras, ci și pentru că avea trupul acoperit de tatuaje.

— Am înscrise pe corp șase sute douăzeci și șase de poeme și trei romane, mi s-a lăudat Keequog. În ediție revăzută și adăugită.

— Pe corpul tău e loc pentru toate astea? m-am minunat.

— Fiindcă până și cel mai mic loc e bine folosit. Și ghicește unde am *Cântarea Cântărilor*.

— Cântarea cui?

— Versetele de amor ale regelui Solomon pentru regina din Saba. *Pântecele tău este un pahar rotund, de unde nu lipsește vinul mirositor...*

Am ezitat. Era posibil?... Bine, dar el spusese că până și cel mai mic spațiu fusese folosit...

— Pe inimă! a exclamat Keequog, și toți au râs în hohote. Păi tu unde credeai, măi pungașule?

Era un echipaj bun ăsta. Avusesem norocul să mă îmbarc pe o corabie a nebunilor, iar cel mai nebun dintre toți era cel care conducea fragila coajă de nucă într-o misiune ce mi se părea absurdă.

Căpitanul era un bărbat meticulos. Niciodată nu povestea cum își pierduse piciorul – Keequog spunea că-i fusese smuls de o balenă albă, și eu eram gata să-l cred, dar am văzut la timp cum i-a făcut contramaistrului cu ochiul.

Pe urmă am ajuns să aflu că și o poveste despre o balenă era înscrisă pe corpul lui – în ce parte a corpului nu știu, nici n-am vrut să știu.

Acolo sus mă plictiseam pentru că n-aveam nimic de făcut. În lipsă de ceva mai bun, mă distram urmărind mișcarea de pe vas. Părea un vals: coborârea și umflarea velelor, învârtirea cârmei, aruncarea năvoadelor, spălarea punții. Căpitanul arar ieșea din cabina lui. Uneori îi zăream mâna sprijinită pe o hartă de culoare pământie, degetele-i bătând darabana lângă un pahar cu vin. Când venea la prora, șchiopătatul lui parcă rupea balansul navei. Era ciudat să vezi că doar el umbla drept în acel carusel neîncetat. Căpitanul nu era om rău, avea însă enervanta manie de a crede că nu se înșală niciodată și de a nu avea decât rareori îndoieli. Pe atunci, cum eram mic, chiar îmi ziceam că asta este, probabil, o calitate esențială pentru a fi căpitan. Astăzi nu mai gândesc așa.

Keequog, ingenios, a încercat să mă pună în slujba lui organizând partide de cărți chiar sub catarg. Ideea lui era ca eu să spionez jocul adversarilor și să-i fac semne indicând cum stăteau ceilalți. Marinarii au o predispoziție nemaipomenită pentru jocurile de noroc. Eu nu știam prea bine de ce – poate fiindcă, în fond, arta marinărească este, în sine, un joc de noroc cu elementele și furiile divine.

Când marea era mai agitată, timonierul era legat de cârmă, pentru a nu fi luat de valuri în caz că ar fi ajuns pe punte; toți ceilalți erau împinși dintr-o parte în alta, ca niște bile de popice, doar printr-o minune nefiind aruncați peste bord. Și

am descoperit că, în largul mării, minunile sunt pâinea noastră cea de toate zilele.

Din păcate, poate fiindcă nu era vorba de o minune, ci de șmecheria unei fragile ființe omenești, planul lui Keequog era sortit eșecului. Cum el nu-și putea răsuci tot timpul gâtul în sus, cu riscul de a face un torticolis (sau de a trezi suspiciuni), ne înțeleseserăm ca eu să-i transmit mesajul scuipând. Un scuipat rapid era semn să pluseze; două, că mai bine să spună pas, fiindcă adversarul era bine alimentat cu ași, popi și dame.

Ideea nu era rea – mai rea era ochirea mea neîndemânatică, pe lângă factorul vânt: i-am nimerit de mai multe ori pe toți ceilalți decât pe Keequog. Timp de aproape o săptămână nici n-am coborât de pe gabie, temându-mă să nu fiu scalpat.

Uneori, delfinii săreau într-un vesel concurs cu noi; alteori, câte o înșiruire de aripi dorsale se alinia lângă pupă, mai ales atunci când bucătarul arunca afară resturile de mâncare.

Nu mai erau cartofi în cambuză, iar contramaistrul m-a trimis să caut un sac în cală. Când am coborât, am dat peste zeci de saci, îngrămădiți unii peste alții, alături de urcioare, butoaie, lăzi. Dar care să fie cei care conțineau cartofi? Am desfăcut unul și pe dată s-au prăvălit sumedenie de cărți.

Cărți? O expediție maritimă transporta *cărți*? În fine, o fi vreun capriciu de-al căpitanului – deși nu-l văzusem niciodată citind, ceea ce de asemenea nu era de mirare, fiindcă cea mai mare parte din timp stătea închis în cabină. Iar când îl vedeam, ținea în mână o hartă înfășurată ca o vergea. Din curiozitate, m-am dus să cercetez ceilalți saci. Nu-i puteam desface pe toți, dar mi-am dat osteneala să pipăi vreo cinci, șase: toți păreau să fie plini cu cărți, doar dacă nu cumva cartofii încetaseră să fie rotunzi! Mi s-a părut foarte ciudat și am continuat să pipăi până ce am dat în fine de sacul pe care mă trimiseseră să-l caut.

Când am avut ocazia, l-am întrebat pe Keequog:

— Știai de cală că e plină de cărți?

Keequog și-a văzut mai departe de treabă. Ceea ce voia să spună că, da, știa.

— Pentru ce sunt toate cărțile alea? am insistat.

Keequog s-a uitat într-o parte și-n alta.

— Ca să-l atragem pe Anibalector, a murmurat printre dinți.

— Pe cine?

— Pe Anibalector. Dar tu n-ai aflat asta de la mine.

— Ce anume?

— E vorba de un animal pe cât de fantastic, pe atât de feroce. Și, dacă o vrea Dumnezeu, vom fi primii care vor rămâne în viață după ce l-au văzut.

— Ce fel de animal?

Keequog m-a apucat de umeri, gata să mi-i frângă:

— Am vorbit prea mult. Nu cumva e momentul să te urci pe gabie?

Mai târziu, am întrebat alt marinar care dormea în hamac, lângă mine.

— Încotro ne ducem?

El a fost încă și mai evaziv decât Keequog:

— Știe căpitanul, eu nu știu.

— Da' mergem să vânăm vreo lighioană?

— De ce spui asta, băiete?

— De-aia. Am auzit vorbindu-se de un monstru numit Anibalector...

El m-a privit pieziș:

— Sst! Numele ăsta aduce ghinion.

Au trecut mai multe săptămâni. Secretul, ca toate secretele, a încetat să mai fie secret. Acum toată lumea știa că eu știam că ne duceam în căutarea lui Anibalector. Iar marea părea să n-aibă sfârșit. Oricâte mile parcurgeam, parcă eram mereu în același loc, fiindcă nu se vedea țipenie. Până ce mi-au explicat că nu navigam printr-o singură mare, ci prin mai multe, legate între ele ca niște canale irigându-se unul pe altul. Eu nu vedeam cine știe ce deosebire, dar, în fine, dacă aveau nume diferite, vreo diferență o fi fost... Și deși apa mi se părea mereu plictisitoare, iar uneori amenințătoare (și sărată), denumirile, ele, se succedau: după Marea Liniștii a venit Marea Ploilor, și Marea Crizelor, Marea Seninătății,

Marea Fecundității, Marea Frigului, Marea Aburilor, Marea Marginală, Marea Cunoașterii. Numele se schimbau – culoarea apelor, nicicum.

Eu (lucru propriu vârstei, presupun) eram mai degrabă în nori, decât pe platforma gabiei. Și, ajungând la limitele răbdării, simțind că, vorba ceea, câinele șade pe fân: nici mănâncă, nici va să lase calul măcar să miroasă:

— Hei, Keequog, asta n-o fi cam ca vânarea lui Snark?

(Snark, mi se explicase, era un soi de vietate imaginară – pește sau pasăre – în urmărirea căreia se repezeau toți gură-cască.)

Keequog și-a luat o mutră atât de ofensată, că până și tatuajele lui au părut să se contracte și literele să fie mai mici, de supărare:

— N-are nici o legătură, a spus. Anibalectorul chiar există.

— Ești sigur?

— S-au făcut rapoarte. Căpitanul știe.

— Căpitanul are o hartă, a adăugat contramaistrul.

— Ați văzut vreodată harta? i-am provocat eu.

— L-am văzut pe căpitan uitându-se la hartă, musule. Asta pentru noi e mai mult decât suficient.

Puțin câte puțin, pe măsură ce ne apropiam de destinație, denumirile deveneau mai sinistre: într-o dimineață cețoasă am lunecat în Marea Șerpilor... Două zile mai târziu eram în Lacul

Morții, învecinat cu Lacul Viselor. Când am intrat în Mlaștina Epidemiilor, aproape că nu mai vorbeam, iar negura încercuia nava. În Marea lui Humboldt, numită așa pentru... în fine, numită așa pentru vreun motiv oarecare, căpitanul a venit, șchiopătând, cu harta înfășurată în mână, să-i vorbească timonierului. Mi-amintesc că în acel moment mi-am zis, înfrigurat, că harta aceea mai mult ne pierdea decât ne călăuzea.

Dar iată că, la o deviere neașteptată, căpitanul a alunecat, mai mult ca sigur din cauza piciorului bolnav – și harta a fost luată de vânt. Toți au rămas paralizați văzând acea formă dreptunghiulară cum planează în aer în direcția apei, transformată într-o pasăre neputincioasă. Cât despre mine, nu știu dacă din vinovăție sau de frustrare (văzând truda atâtor luni cum dispare în valuri), dar n-am șovăit o clipă și m-am aruncat după hartă.

— Om la apă! Om la apă!

— Aruncați o parâmă!

— Pregătiți o barcă!

Când m-au ridicat, tremurând de frig, contramaistrul însuși mi-a pus o pătură pe umeri, șoptind, emoționat: „Bine jucat, băiete!"

Mai întâi m-am gândit că cerneala se ștersese – dar nu era cerneală pe hârtie, mai curând niște inscripții scrijelite cu cuțitul pe o bucată dură de piele.

— Ce crezi că-i asta, musule? a murmurat căpitanul.

— P-p-piele? De oaie?

— Piele de om. Se zice că, pentru a face harta asta, un naufragiat curajos și-a folosit propria piele, scrijelind-o cu o piatră ascuțită.

— C-chiar i-adevărat? am bâlbâit, cu buzele vinete, înfășurat în pătura pe care mi-o puseseră pe umeri.

— Îhî. Pielea unui tovarăș de suferință? Da. Propria piele? Găsesc că-i cam exagerat. Dar ar da o poveste frumoasă, nu-i așa? Căpitanul m-a lovit cu palma pe umăr. Ai fost strașnic, musule, și pentru asta ai să fii răsplătit. Datorită ție ne putem continua aventura.

Căpitanul era mulțumit, dar când a spus asta – că datorită mie continua aventura – am văzut ostilitate în unele priviri. Nu din partea lui Keequog sau a contramaistrului, ci a celorlalți. Pentru prima oară am făcut această tristă constatare: oamenii spun că le place noutatea, dar de fapt le place orice, numai aventura nu. Între libertate și mica lor siguranță, o aleg întotdeauna pe a doua, oricât ar susține că o preferă pe cealaltă. Mai târziu, aveam să aud asta în alt fel: când i se scot cătușele, primul lucru pe care-l face prizonierul e să se plângă că-i e frig la încheieturi.

M-a surprins reaua-credință a camarazilor mei, dar am sfârșit prin a o-nțelege: dacă nu aș fi recuperat harta, ne-am fi înapoiat, și subiectul ar fi rămas închis, nimeni n-ar fi fost socotit laș: doar soarta ne împiedicase să mergem înainte.

Ne-am fi întors la cele cunoscute, în loc să ne aventurăm în necunoscut. La confort, în loc să ne cufundăm în disconfort.

Din ziua aceea, căpitanul și-a schimbat atitudinea față de mine. În dimineața următoare, după micul dejun, în loc să mă trimită pe platforma gabiei, m-a chemat la el în cabină. Pe masă, lângă un coș cu ceapă, era, desfășurată, harta.

— Știi să citești?

Am făcut semn că da. Știam să citesc mai mult sau mai puțin, dar asta nu i-am mai spus.

— Cred că ți-ai câștigat dreptul să citești ce ai salvat. Dar mai întâi, mănâncă o ceapă.

N-am priceput care era legătura dintre ceapă și hartă. Căpitanul mi-a înțeles nedumerirea și a explicat că, de fapt, nu era nici o legătură. Sau, mai bine zis, singura legătură era că ambele – harta și ceapa – erau un premiu pentru vitejia mea din ziua precedentă.

— Ceapa îți dă vitamine, ajută la evitarea scorbutului, a explicat. Stai jos. Mănâncă și simte-te ca acasă. Eu revin peste o jumătate de oră.

Am făcut cum a spus. Am decojit ceapa și am mușcat din ea. Imediat mi s-au umplut ochii de lacrimi. Și cu ochi plângăcioși, dar nu mai puțin curioși, am început să citesc harta scrijelită pe piele de om.

„Dagă veți gidi această gartă, e semn că ați dezgoberit drumul spre bârlogul unui ciudat anibal, căruia îi dau nubele de Anibal Lector.

Anibal Lector e un anibal îngrozidor care are drept brincibală galitate viciul giditului... Gidește mult, numai viciul giditului a debășit abeditul lui Anibal Lector. Inzula se află la o zută douăzeci de bile spre Sud, în Barea Uidării, încebând de la baralela 112, rotind 36 grade..."

Când căpitanul s-a întors în cabină, m-a întrebat:

— Ei? Ai reușit să citești?

— Da, da-i cam greu.

— Din cauza lui „b" și „d", nu-i așa?

— Asta... Asta e portugheză veche?

— Eu aș zice, mai degrabă: *bur și simblu bortugheză*, a spus căpitanul.

— Bortugheză?

— Nu vezi? a râs căpitanul. Era prima dată că-l vedeam râzând. Încearcă să citești cu voce tare.

Și așa am făcut, mulțumit să am un pretext ca să-mi mișc buzele în timp ce citeam:

„Anibalul Lector e un anibal foarte mare și de aceea are nevoie de multă alibentație. Are patru bâini la cabătul labelor. E cababil să deboreze o gireadă de boi și, chiar dacă nu e mâncarea lui faborită, Anibal Lector nu disbrețuiește garnea de om... Mă dem chiar că îmi bine și mie rândul. Anibal Lector..."

— Ei?

— Nu știu, am mărturisit, simțindu-mă ca un idiot. Pare portugheză, dar e cam ciudată. Poate pentru că e scrisul vechi...

— Vechi, pe naiba. Singura explicație e următoarea: omul care a scris asta... era *răgit*!

— Răgit?

— Răcit! Căpitanul a scos un hohot mare de râs. Foarte *răgit*! Ceea ce e normal, fiindcă un naufragiat e mereu expus umezelii și intemperiilor.

— Atunci, *Anibalector* vrea să spună doar...

— Animal Lector, adică Cititor, a adăugat căpitanul. Doar asta: o brută păroasă care citește.

— Și chiar credeți asta, căpitane?

— Un animal cititor? Da și nu. Sărmanul care a scris rândurile astea era evident rebegit de frig, cu febră, și o mai fi încurcat lucrurile. Dar despre insulă, cred fără nici o îndoială că există.

— Insula există, am repetat. Animalul Cititor nu...

— Insula există, a spus căpitanul, mai mult pentru el însuși decât pentru mine. Și la fel și animalul. Și ciudat animal trebuie să fie, de vreme ce autorul hărții nu l-a identificat cu numele nici unei viețăți cunoscute.

— Dar...

— Dar clar că e *un animal care citește*. O fi mai curând precum cacaduul sau gaița, care papagalicesc cuvinte fără să știe ce spun. Trebuie să fie un soi de maimuță uriașă ce are o slăbiciune pentru cărți. Poate mirosul hârtiei, că de citit... de citit, practic nu mai citește nimeni, necum un animal pierdut într-o insulă pierdută.

— Și dacă ar fi chiar un monstru, cum vă gândiți să-l capturați, căpitane?

Căpitanul a ezitat o clipă, apoi a scos un urcior de metal din dulap. Mai văzusem, în cambuză, urcioare asemănătoare.

— Știi ce-i asta, musule? Căpitanul n-a așteptat să-i răspund. Curara. O otravă inventată de indienii brazilieni.

Otravă?

— Atunci, dacă o să întâlnim acest Animal Hector...

— Anibalector.

— O să-l omorâm?

— Sper că nu. Știi cum stau lucrurile, musule. Ideea, evident, este să-l capturăm viu. Dar nu putem risca nimic. Diferitele tentative eșuate de a-l vâna sunt dovada că trebuie să fim pregătiți să înfruntăm o vietate de o forță neobișnuită.

— Dar... otravă?

— Nici mie nu-mi place ideea. Ce naiba, am fi folosit cloroform, dacă ar fi fost deja inventat.

— Și dacă iese rău?

— Dacă el va fi chiar atât de mare cum o indică relatările, masa corpului va absorbi curara fără probleme. Căpitanul și-a frecat mâinile. Bun, acum ți-ai mâncat ceapa, mi-ai văzut harta. E momentul să te duci la treabă. Urcă pe platforma gabiei, altfel mă mai trezesc cu vreo revoltă pentru tratament preferențial acordat unui clandestin.

N-a fost timp să se iște vreo revoltă în echipajul care ar fi fost gelos pentru oarece tratament special acordat bietului dumneavoastră

clandestin. La sfârșitul după-amiezii, marea și cerul au decis să arate cine conducea de fapt lumea.

Furtuna ne-a luat prin surprindere – a sosit abrupt ca o întoarcere a paginii. Mai mult decât cenușiu, cerul era vânăt. Marea însăși era vânătă. Iar eu eram vânăt de frică.

Căpitanul a ordonat să se strângă velele, ca să evite ruperea catargelor, iar contramaistrul mi-a făcut semn să cobor de pe gabie. Tocmai făceam asta, precaut, agățat de plasă, când descopăr, enormă în fața mea, o formă fluidă, aproape solidă, gelatinoasă, înaintând în tăcere către mine. Timpul a părut să încremenească, eu stăteam agățat de scara de frânghie (mă rog, de parâme) și am rămas neînfricat, înțelegând, dar fără să înțeleg, că peretele acela lunecos era cel mai mare talaz pe care aveau să-l vadă vreodată ochii mei. Și, când l-am simțit înfășurându-se lent în jurul meu, ca o gigantică anacondă, cu tot timpul de pe lume ca să ne strângă în inelele ei mortale, am înțeles că poate era ultima mea viziune înainte de moarte: o mare purpurie, verticală, contrazicând legile gravitației.

Din clipa aceea parcă am fost supt printr-o spirală a timpului, printr-o mie și una de circumvoluțiuni, o gaură neagră. De două ori reușisem să scap de setea nesătulă a apelor – prima oară pe chei, agățat de o frânghie; a doua oară, salvând harta confecționată din piele de om.

După cum se vedea, marea se săturase să mă aștepte și hotărâse să vină chiar ea după mine.

Insula

Mă trezesc într-o peșteră imensă, din bolta căreia picură șiruri de stalactite, preschimbate în mătănii de ceară, în care se reflectă lumina lunii, pesemne, plină. Peștera, sau grota, pare o catedrală preistorică. Totuși, remarc cu groază, pe jos se află ceva foarte diferit de ceea ce ar fi de așteptat într-un sanctuar: sute, poate mii de oseminte. Tibii, clavicule, hârci. O mare de oase. Și cărți.

Cărți, cărți, cărți. Oase și cărți, cărți și oase, cărți și iar cărți, răspândite pretutindeni. O macabră maree a depozitat acolo rămășițele pământești a sute de oameni, precum încărcătura revărsată a unui petrolier, dacă, în loc de aur negru, ar fi transportat cărți.

Unul dintre pereții peșterii are o enormă cocoașă, o stâncă neagră, proeminentă. Deodată, stânca se mișcă.

Aaah! Țipătul îmi rămâne sechestrat în gâtlej. În schimb, inima amenință să-mi sară din piept și să explodeze în toate direcțiile. Dacă aș fi fost

mai în vârstă, aș fi căzut chiar acolo, în clipa aceea, fulgerat de un teribil infarct.

Nu, nu e o stâncă. E... e o siluetă. O siluetă nemăsurată.

Iar silueta se înclină în direcția mea.

Nici nu știu cum, dar îmi adun suficient curaj ca să strig, acum, de-adevăratelea:

— Aaaaaaaaaaaaah!

Silueta răsare parțial din umbră. Clarul de lună se oglindește scurt în ceea ce ghicesc a fi ochii. O voce groasă gâfâie:

— În sfârșit, te-ai trezit.

Rămân mut de uimire. Oi fi auzit bine? Tremurând, întreb:

— Ci-cine ești? De unde vii? Unde te duci?

Sunt poetul Bocage,
vin de la cafeneaua Nicolo
și plec în lumea de dincolo
dacă tragi cu pistolul.

— P-poftim?

— Bocage, băiete. Nu-ți place Bocage?

— Ce-ce anume?

— Eu ador mai ales sonetul acela care începe așa: *Bocage eu nu mai sunt!.../ în groapa sură...* Nu știu de ce, simt mereu că la mine se referă. Deși nu mă cheamă Bocage... Dar, ciudat, sunt mai puțin nemângâiat când recit tare aceste două versuri. Se prea poate ca din cauza acelui *în groapa sură...*

— Nu... Nu...

— Tu ești portughez, nu-i așa? Te-am auzit vorbind în somn. Sau asta sau... Numai că accentul mi se pare...

Vocea acelei stânci vorbitoare este profundă și cavă, pare să facă ecou. Dacă tunetele ar avea voci, poate că așa ar fi. Nu e propriu-zis dezagreabilă, doar ciudată. Amintește parțial de un cântăreț de jazz care și-ar controla vocea ca să nu provoace un cataclism cu vibrațiile laringelui.

— Ce-ce..., am bâiguit. Ce ești tu?

Trebuie să aveți înțelegere față de mine, eram cuprins de cea mai totală panică. Știam că plecaserăm să-l vânăm pe Anibalector, dar una era să te gândești la existența lui în confortul corabiei, și cu totul altceva să te afli chiar în fața animalului, confirmând că nu, nu era un mit. Era mult mai rău decât un mit: era un monstru real. Părea să stea așezat, cu mâinile atingându-i picioarele, de înălțimea a trei etaje. Atunci cum o fi în picioare? Un monstru care ar putea să mă facă bucățele, judecând după osemintele care se amestecau printre cărți. Ca bomboana de pe colivă, dacă ar avea chef.

Nu, panica mea era oricum, numai irațională nu. Era chiar foarte rațională, dacă se poate vorbi de o frică împanicată.

— Mă întrebi cine sunt? Ce sunt? Credeam că știi. Făptura m-a privit cu o oarecare curiozitate.

Sau vei fi nimerit aici din întâmplare? Te duceai la cinema și ai încurcat strada, nu-i așa?

— T-tu? Tu ești Anibalector?

Nemăsurata făptură a făcut semn că da, din căpățână.

— Și... tu vorbești? Chiar vorbești?

— Păi...

Monstrul a scos ceea ce, cu bunăvoință, s-ar putea lua drept un oftat:

— Dar vorbitul e ca tenisul, fără parteneri n-are prea mult haz. De asta citesc. E mai autonom. Depind mai puțin de bunătatea străinilor, cum ar spune Tennessee Williams.

— Tu...tu vorbești? am repetat. Hotărât, în noaptea aceea nu puteam fi un bun partener de tenis.

— Ce te miri atâta? a întrebat monstrul. Tu nu vorbești, băiețaș?

— Bine, dar eu..., aproape că m-am înecat. Eu sunt om!

El m-a măsurat cu privirea. Mi-aduc aminte că mi-am spus, cu o oarecare ușurare, că mai bine cu privirea decât cu o lăboaie.

— Eu aș zice mai curând puștan, a mârâit. Câți ani ai?

— Șa... șaptesprezece.

— Șaptesprezece? m-a luat el în râs. Îți dau doisprezece și e și-așa prea mult.

Altul să fi vorbit așa cu mine, aș fi fost furios, pentru că aveam deja *cincisprezece* ani și el acum părea dispus să mă jignească. Dar n-am zis nici pâs. Iar el a continuat:

— Ascultă, părinții tăi știu că umbli pe-aici la ora asta?

— Sunt orfan, am mințit.

Stânca a părut să chibzuiască la cuvintele mele.

— A! Asta-i altceva.

Simțeam că aveam febră, eram confuz, pierdut. Eu sau universul întreg. Eu sau universul – unul din noi intra în flagrant delir.

— Tu..., am ezitat.

— Da, băiețaș?

— Tu... Tu ești Dumnezeu? Sau vreun soi de zeu, voiam să spun, dar n-a ieșit așa.

— Dumnezeu, eu? Ha! Ha! Ce idee proastească! Uită-te la mine.

Și a ieșit din umbră. Razele lunii i-au luminat fața, dacă se poate numi față masa aceea enormă și neagră, mai mare decât o poartă, aplecată spre mine. Doar nările aveau suficientă lățime ca să încapă acolo un om.

Acea stranie făptură era vag asemănătoare cu... *o gorilă*? O gorilă de dimensiunea a zece elefanți, firește.

— Dacă aș fi ce ai spus, asta ar însemna că maimuța ar fi creată după chipul și asemănarea Lui, și nu, cum spune cartea cea bună, domniile voastre.

— Tu... Tu cunoști Biblia?

— Sigur că o cunosc. Colosul și-a încruntat fruntea. Tu nu?

— Da... Nu...Vreau să spun, o cunosc, dar n-o cunosc.

— Rău. Ai citit-o sau n-ai citit-o?

— De citit, chiar citit, nu. Acum aproape nimeni nu mai citește.

— Nu citiți? Atunci ce faceți? Cum vă petreceți timpul?

— Păi... Se dau multe jocuri la televizor. Mai sunt concursurile... Și novelele...

Monstrul a făcut o strâmbătură oribilă care se poate să fi fost rudă îndepărtată a vreunui zâmbet:

— A, nuvelele... Eu, de exemplu, chiar prefer nuvelele în locul romanelor. Mai scurte, sigur, dar mai comode...

— Vreau să spun, telenovelele.

— Telenovelele? a urlat monstrul, aproape împingându-mă în prăpastie cu forța plămânilor săi.

— Televizorul. E ceva care... Omul ia loc cu telecomanda în mână, și stă așezat ca să vadă petrecându-se lucruri.

Monstrul a clătinat din cap. Cu siguranță auzise deja de aparatele electrocasnice, fiindcă manifesta mai degrabă supărare decât surpriză.

— Să vadă petrecându-se lucruri? Ce anume s-a întâmplat ca să *facă* să se întâmple lucruri?

— Păi, nici cititul nu e...

Rãgetul lui a răsunat în peșteră. M-am temut că putea să-mi cadă în cap o stalactită și să mă tragă în țeapă peste osemintele semenilor mei. În fine, de-ar fi fost asta singura mea temere...

— Cititul înseamnă să faci lucrurile să se întâmple în capul tău. Nu stai să te zgâiești la un perete vorbitor! Monstrul a lăsat să-i cadă lăboaia jos, spulberând prin aer o sumedenie de oase. Poate să pară același lucru, băiete, dar este exact contrarul. Asta-i bună!

Monstrul s-a domolit până la urmă. Și chiar a râs:

— Dumnezeu... Aveți și voi niște idei...

Eu nu voiam decât să mă ascund, dar m-am străduit să vorbesc. Cât timp îl îndemnam să vorbească, poate că uita să-mi facă la fel ca celorlalți... celorlalți ale căror rămășițe erau răspândite prin peștera enormă.

— Atunci ce ești? Cum de vorbești? Cum de știi să citești?

— Ce sunt depinde, firește, de cel care mă vede. Cine mă urăște îmi dă numele cele mai rele: ticălos, nemernic, fiu de târfă, animal scârbos, respingător și josnic. Cine mă iubește îmi spune altfel, sper. Asta-i viața. Altă întrebare?

— Cum vorbești?

— Cum vorbesc? Strașnică întrebare. Cu gura.

—

Nu mă refer la asta, am răspuns, privindu-i gura enormă și rugându-mă să nu-i treacă prin gând să-mi ceară cu împrumut vreun braț, ca să se scobească în dinți.

— Știu, știu, nu te supăra, micuțule. Vrei să știi cum am învățat să vorbesc. Nu fi atât de susceptibil, că-ți face rău la bilă. Ei bine, mă gândesc că voi învățați să vorbiți înainte de a învăța să citiți. La mine a fost invers. Și mai sucit, asta pot să-ți garantez. Să înveți să citești singur, fără nimeni cu care să vorbești, să n-aibă cine să-ți lămurească un dubiu, să-ți explice măcar cărui sunet îi corespunde fiecare literă. Mulți ani am crezut că O era L – și P era R, ca în rusă... Dar am avut timp și răbdare. Timp și răbdare, două lucruri care, împreună, fac aproape cât inteligența.

— Dar vorbești *foarte* bine portugheza, l-am lăudat, lingușitor.

— Mulțumesc. Mai vorbesc destul de rezonabil suedeza, olandeza, rusa, umbundo, ebraica, mandarina, engleza, poloneza, sârbo-croata, maghiara și islandeza. Și, desigur, mă descurc și în kirghiză. Vorbesc limbile naufragiaților care se varsă pe insula asta, și cele ale cărților care, mai prețioase pentru mine decât dublonii de aur sau colierele de diamante, ajung pe coastă. Cât privește limba ta, uite, s-a nimerit; s-a nimerit, până s-a isprăvit. Într-un timp era ce-mi ajungea cel mai mult, atât cantitativ, cât și (jur că nu spun asta ca să te flatez) calitativ. Dar în ultima vreme a început parcă să se mai rărească. Ajunsesem să cred că încetaserăți să mai existați, se întâmplă uneori.

— N-nu, încă mai existăm...

— Mă bucur să aud asta. Dar pesemne că nu mai sunteți o țară de marinari, nu-i așa?

— Am fost.

— Păcat. O să-mi ruginească limba. Știi că e foarte greu să nu ai o bibliotecă publică pe-aproape... Uneori, mă trezesc că citesc pentru a *n*-a oară aceleași cărți. De exemplu, îmi place mult Garrett al vostru, dar mi s-a acrit de refrenul ăsta, *Cine ești tu, pelerinule? Nimeni!* Mai ales mă irită fantastic soțul care se întoarce după douăzeci de ani și, tâmpitul, vrea ca totul să fi rămas la fel. Evident, nu i-a spus nimeni că

Făcută-i lumea-ntreagă din schimbare
*Și zilnic are-o nouă însușire.**

Nările lui Anibalector au sforăit cu atâta forță că mai, mai să cad jos.

— Și nu se găsește nimeni să-i dea o pereche de scatoalce bărbatului ăstuia, care se-ntoarce numai ca să le facă tuturor viața amară? Dacă era după mine, i-aș fi smuls capul dintr-o mușcătură – țac! – și se încheia socoteala. N-ar mai fi existat niciodată pelerin pentru nimeni.

Dumnezeule... Mi-am dus dosul palmelor la gură, îngrozit:

— Tu... Tu *chiar* mănânci oameni?

Făptura a luat un aer modest:

— Păi, ce pot să-ți zic? Sunt un individ care are nevoie de multă hrană.

---

* Vezi sonetul „Se schimbă toate: vremi, voință, fire", din volumul Luís de Camões, *Sonete*, traducere de H.R. Radian, Ed. Univers, București, 1974, p. 43. (*N. tr.*)

— De-adevăratelea? Chiar mănânci?

— Îmi place mai mult decât orice limba portugheză... Iar când prind nemți, fac drob. Uite, de exemplu, poemul meu favorit e unul de Álvaro de Campos[1]:

Într-o zi, într-un restaurant, în afara spațiului și a timpului,
Mi-a fost servită iubirea sub formă de măruntaie reci.
I-am spus delicat omului de la bucătărie
Că le preferam calde
*Fiindcă măruntaiele (gătite după rețeta din Porto) nu se mănâncă niciodată reci.**

— Dar asta-i imoral!

— Imoral, imoral... Se vedea că era stânjenit. Sau poate mai curând indignat. Imoral? Imoral e să le faci celorlalți ce nu vrei să ți se facă ție.

— Nu știu despre ce vorbești, am răspuns.

— Găsești că e frumos să veniți aici, să încercați să mă vânați, cum procedați voi de atâția lustri? O, nu face pe prostul, știi foarte bine că-i așa. Mai întâi ați pornit în căutarea oamenilor fără cap, pe urmă a unicornilor, pe urmă a grifonilor și a himerelor... Și a mea, după aceea. N-a fost destul că ați dus un rinocer la ambasadă

[1] Un heteronim al lui Fernando Pessoa. În biografia pe care i-o alcătuiește, este inginer naval și admirator al lui Whitman. (*N. red.*)

* Vezi „Măruntaiele după rețeta din Porto", din volumul Fernando Pessoa, *Odă maritimă și alte poeme*, traducere de Dinu Flămând, Ed. Univers, București 2002, p. 289. (*N. tr.*)

Papei sau un biet indian în dar reginei, trebuie să-l mai și arătați în circurile voastre pe subsemnatul, sluga dumneavoastră.

— Păi...

— Ascultă, eu sunt foarte prietenos, dar cu mine așa stau lucrurile: vreți să mă vânați? Foarte bine, dar vreau și eu ceva: vreau să am ce mânca la prânz. Cap sau pajură, ce facem mai întâi? Și întâmplarea face că am câștigat până acum întotdeauna eu: capete. Așadar, mai întâi vă mănânc și pe urmă, dacă mai sunteți pe-aici, mă capturați.

— Dar asta se numește canibalism!

Monstrul și-a schimonosit buzele în ceea ce am presupus a fi un zâmbet cinic:

— Caniba... cum?!

— Canibalism! Să-ți devorezi chiar semenul.

Da, era un zâmbet. Un zâmbet, dacă se poate spune, de o malițioasă bonomie. Sau de o bonomă maliție:

— Dar eu nu sunt semenul vostru! Asta-mi mai lipsea...

Eram furios. Fapt e că nu se putea vorbi cu el! Și nemernicul continua să râdă. Să râdă de ce, se poate ști? Ce era atât de nostim?

Și atunci am înțeles. Ce idiot! Eu argumentam, argumentam, iar el nu se gândea decât la un singur lucru. Cu toată conversația, cu enervarea, cu duelul de cuvinte, îmi pierise... frica.

Mă aflam în fața teribilului Anibalector, iar el, teribilul Anibalector, mă făcuse să uit de frică.

Chiar și așa, trebuia să scap de încăpățânări. Am decis să fiu la fel de brutal și direct ca el:

— Ai să... Ai să mă omori?

Anibalector s-a uitat la mine cu ceea ce s-ar putea desemna drept curiozitate:

— Vrei să te omor?

M-am indignat:

— Ce întrebare e asta?

— Da sau nu? a mugit el, aproape blând.

— Sigur că nu! am exclamat.

— Fiindcă am prins deja unii care mă rugau să-i omor.

— Și... tu?

— Le-am făcut pe plac.

— Eu *nu* vreau să mă omori.

— Foarte bine. Atunci poate n-o să te omor.

— Poate?

— La fel nu ai vrea să-ți smulg un picior ca să ciuglesc ceva de probă, presupun.

M-am înfiorat:

— Nu. Nici asta.

— Foarte bine. Spune-mi atunci ce știi să faci?

— *Să fac*?

— Ca să devii util.

— Știu... pot să vânez.

Anibalector s-a uitat la mine cu o privire neîncrezătoare.

— P-pot să gătesc!

— Mie îmi place carnea crudă, a strigat cu răceală Anibalector. Pe cât posibil, în sânge.

— Ș-știu ... Am încremenit. Atunci, nu știu...

Anibalector a mârâit:

— Știi să spui povești?

Mi-am amintit de nopțile pe corabie. Uneori Keequog sau contramaistrul povesteau anecdote.

— Mmm... Mai mult sau mai puțin.

— Va trebui să te străduiești ceva mai mult decât *mai mult sau mai puțin*.

Așa nu ajungeam nicăieri. În fine, de ce să continui să mint?

— Nu știu să spun povești, am mărturisit, descurajat.

— Atunci stăm rău. Știi să citești, barem?

— Ș-știu.

— Cu ușurință?

— D-ddda...

— Foarte bine. Nici eu nu sunt un sultan, n-am nevoie de cineva care să-mi spună povești.

— Sultan?

— Ți-aș fi recunoscător să nu mă mai întrerupi. După cum spuneam, n-am nevoie de cineva care să-mi spună povești. Dar simt nevoia de cineva cu care să discut. Cineva care să-mi spună: Măi băiete, ar fi bine să schimbăm niște idei pe această temă. Tu ce spui?

— Păi...

— Ești dispus să schimbi niște idei cu mine pe o temă?

— Sunt.

Și așa am început să citesc în timpul zilei cărțile pe care Anibalector mi le indica și pe care, seara, le comentam împreună. Am descoperit că

sultanul la care se referea era cel din *O mie și una de nopți,* căruia o anume Șeherezada trebuia să-i spună câte o poveste în fiecare noapte, iar la sfârșitul fiecăreia să-l mențină pe sultan suspendat în așteptarea a ceea ce avea să se întâmple în continuare, deoarece când n-ar mai fi avut povești, sultanul i-ar fi tăiat capul – ceea ce, pe lângă alte inconveniente, ar fi lăsat-o fără un loc unde să-și atârne cerceii.

Și eu care credeam că acel „continuarea în episodul următor" fusese inventat pentru telenovele…! Tot așa am aflat și că *Ar fi bine să schimbăm niște idei pe această temă* era titlul unei cărți a unui oarecare numit Mário de Carvalho. Mai lung, chiar, este doar titlul *Și din mijlocul lumii prostituate mi-am păstrat iubire doar pentru trabuc,* de un oarecare Rubem Fonseca. Am citit povestea unui bărbat care se credea rege, cea a altcuiva care a înnebunit devenind rege, cea a altuia care a fost omorât tocmai pentru că… era rege.

Și așa am început să citesc câte puțin din toate. N-am citit în viața mea cât am citit în timpul acela – săptămâni? luni? mai mult? – pe care l-am petrecut în peștera lui Anibalector. L-am citit pe Jules Verne și al său *Ocolul pământului în 80 de zile,* pe Julio Cortázar și al său *Ocolul zilei în 80 de lumi;* am citit *Cei trei muschetari* și *Aventurile lui Tom Sawyer* și *Frații Karamazov* și *Crimă și pedeapsă* și *Orașul și muntele* și *Dinozaurul excelentisim* și *Aventurile lui Ionică-Fără-Frică,* iar

neînfricatul erou Plângi-Că-Acuș-Ai-Să-Bei mi-a trezit dorul de țara natală. Și o carte pe care a trebuit s-o citesc într-ascuns pentru că m-a făcut să plâng numită *Esteiros,* povestea unor bărbați care n-au fost niciodată copii, după cum stătea scris acolo, deși mie mi se păruse mai curând cronica unor copii care, deși maltratați ca bărbați, reușeau totuși să fie copii – de exemplu, și acolo exista un Gineto… Am citit poveștile cu ciomăgeli la bâlciurile din *O Malhadinhas,* am citit…Unele cărți îmi plăceau mai mult decât altele, dar am învățat să apreciez, au ajuns chiar să-mi placă și cele care, la început, mi se păreau mai complicate și nițeluș cam… în fine…

Ce pot să spun? Chiar și poezie am început să citesc, ce să fac…

Sigur, aveam un mare stimulent: la fel ca în cazul Șeherezadei, ce avea să se întâmple oare când Anibalector se plictisea de mine? Cu diferența că, dacă ea spunea povești, eu le citeam – și nu mi-era ușor să pricep întotdeauna care din cele două activități ar fi mai pretențioasă. El voia pe cineva cu care să vorbească despre cărți și ce puteam eu să fac (spre binele meu) decât să mă străduiesc să fiu la înălțime?

Între timp însă, știam că nu eram la înălțime. În anumite momente mă simțeam doar puțin mai mult decât o cutie de rezonanță. Și mă enervam

pe mine: cum e posibil ca un... un *animal*, pierdut pe o insulă la capătul lumii, să știe mai bine ca mine felul în care, în țara *mea*, oamenii lucraseră, trudiseră și se jucaseră cu limba *mea*?

Din fericire, acele momente de descurajare nu erau decât asta: momente. Nimic nu-l poate face pe un adolescent să uite de problemele lui decât gândul că este singur pe o insulă pierdută, alături de un monstru de erudiție.

La fel mi se întâmpla să mă întreb dacă Anibalector voia un interlocutor sau un discipol. El probabil că nu vedea deosebirea. Sigur e că adora să dueleze cu mine – sau să mă folosească pentru a duela cu sine însuși.

— Un cititor trebuie să se mențină neutru față de cartea pe care o citește, întrebi tu? Eu n-aș fi atât de radical. De ce s-ar cădea ca *eu* să încetez a fi *eu* numai pentru că-l aud pe altul cum gândește? Și cum aș putea *eu* să încetez a fi *eu*, chiar dacă aș vrea? Să se fi inventat oare deja chirurgia plastică pentru spirit? Totuși, e adevărat că cititorul trebuie să știe să încerce a vorbi limba cărții. A vorbi limba cărții și a se abandona în voia melodiei ei, a se lăsa dus de curent, în loc să-și risipească forțele vâslind contra mareei. Nu zic că trebuie să ne supunem, dar trebuie să fim *disponibili*. Cartea, prin faptul că este scrisă, a făcut deja un pas mare către noi: e un dar. Acum

ne revine nouă să mulțumim pentru amabilitate și să facem un pas către carte.

— De ce?

— De ce, de ce...

Anibalector, la fel ca oamenii, nu era mulțumit când îi lipseau cuvinte sau argumente.

— Păi, nu știu. Poate fiindcă cheia lecturii se află chiar în cartea pe care o citim.

Pentru Anibalector, o carte era o întâlnire între două voci: a noastră și a cărții. Și să faci sublinieri într-o carte nu este nimic rău, e aproape ca și cum ai citi dublu; e semn că ai întâlnit *un pasaj*, o frază, un paragraf, care-ți spune ceva, iar asta, după el, era de neprețuit. E aproape ca și cum ai fi găsit, pe gratis, un al doilea pasaj.

— Te autorizez să subliniezi cărțile pe care le vei citi aici. Ele nu aparțin nici unei biblioteci publice, sunt ale mele, așa că, dacă eu spun da, le poți mâzgăli după bunul tău plac.

— Cărțile sunt ale dumitale? m-am hotărât să-l provoc. Nu știam că le-ai cumpărat.

Anibalector a arătat spre osemintele care, ciudat, deși erau ale semenilor mei, nu-mi mai provocau repulsie sau frică. Să fi câștigat eu atâta încredere în el? N-ar fi fost mai înțelept să mă tem că nu eram altceva decât o jucărie (un divertisment) pe care Anibalector ar strivi-o de îndată ce ar înceta să-l mai distreze? Poate, dar nu mă gândeam la asta. Tocmai făceam un lucru pe care, din câte îmi aminteam, nu-l făcusem niciodată la școală: învățam. Și simțeam ceva și mai straniu: îmi plăcea să învăț.

Să învăț că o carte e o casă cu multe uși – uneori atâtea câte pagini avea cartea; alteori, tot atâtea câte rânduri avea. Alteori, nici chiar atât. Unele cărți erau mai curând ca acele picturi ce imită uși și ferestre, iar când ajungi acolo te lovești cu nasul de un zid. Dar pe acestea Anibalector le disprețuia, chiar dacă nu mă împiedica să le citesc.

Să învăț că ușile astea au în ele cheia cu ajutorul căreia se poate, sau nu, chiar *intra* în casă.

— În cel mai rău caz, cheia e ascunsă sub un preș sau un ghiveci. Dar e acolo, poți să fii sigur. Autorul n-a plecat cu ea în buzunar. Chiar dacă nătărăul e convins că așa a făcut, n-a luat-o. Cheia a rămas acolo.

Să învăț că, după unii, lumea încăpea toată într-o simplă literă.

Să învăț să nu-mi fie frică să citesc poezie, chiar din cea din care nu se înțelege nimic, ca de exemplu asta:

În labirintul
unui labirintodont
stă un gigant
păzind un pont

(Și astăzi mă mai întreb ce-o fi vrând să însemne.)

— Nu-ți bate capul cu ce vrea să spună poemul, ascultă doar ce spune poemul. Iar dacă n-ai să înțelegi ce spune, nu-ți bate capul.

— Să nu-mi bat capul? Să nu-mi bat capul, cum adică?

— Te duci să dai o raită, să te aerisești, și te cufunzi din nou în versuri într-o altă zi oarecare.

— Hm...

— „Hm", nimic.

— Hm...

— Știi ce-i un condor?

— Nu chiar...

— E o pasăre de pradă. Trăiește în Cordiliera Anzilor, acolo pe piscuri. E în stare să transporte un miel prin văzduh.

— Chiar?!

— Așa trebuie să ne purtăm noi cu poemul. Nu întotdeauna e bine să ne apropiem de el cu o vocișoară suavă și ochișori de amorez de mahala. Uneori trebuie să fim precum condorul. Să ne cufundăm în picaj și să încercăm să înșfăcăm prada.

— Și dacă nu reușesc să înșfac prada?

— Dacă nu reușești și ea fuge și turma se risipește, ei bine, mai încerci altă dată. Un cititor, aidoma unui prădător, în unele ocazii n-are altceva de făcut decât să aibă răbdare. Să plece și să se întoarcă în altă zi, ca să vadă dacă de astă dată merge mai bine.

— Dar... Și dacă tot n-o să înțeleagă nici așa?

— Să înțelegi nu-i cel mai important. Tu înțelegi fetele?

— Nu, am admis.

— Asta nu te împiedică să le găsești interesante, nu-i așa?

— Între timp, lasă-mă să-ți spun. Una e un text care intrigă, și alta unul încuiat mai ermetic decât o centură de castitate. Niciodată să n-ai încredere în virtuți prea abstracte. Ți-amintești de sonetul acela al lui Luís Vaz Camões pe care l-am citit zilele trecute? Nu cel cu schimbarea, celălalt:

Transformă-se amantu-n preaiubită
Prin vrerea multei sale-nchipuiri,
Așa-ncât nu mai am altă dorință,
Având în mine partea mult dorită.

— Da, mi-amintesc...

— După cum vedem, asta e partea în care el repetă ce-a fost învățat, chiar ca să vadă dacă a înțeles cum trebuie. Iar ceea ce a fost învățat era: că *amorulașacumtrebuiesăfie* trebuie să fie platonic. Doar că după aceea replica lui este: da, e-n regulă, pe naiba, dar asta nu-i pentru el, fiindcă...

Amorul viu și pur din care-s plămădit
Precum materia simplă-și caută forma.

— Și asta vrea să spună ce?

— Doar atât: că până și cel mai pur gând are nevoie de nițeluș corp.

Zilele, săptămânile, nu știu dacă nu și lunile, treceau. M-am dus de câteva ori la vânătoare cu Anibalector, în jungla aceea deasă și periculoasă. Cu toate acestea, Anibalector îmi sugera să nu mă îndepărtez mult de peșteră. Material de citit nu lipsea, și mai erau și alte forme de petrecere a timpului decât să-mi risc viața.

El nu mă ținea prizonier, a spus. Pur și simplu, existau primejdii pe insulă pe care nu eram pregătit să le înfrunt: dinozauri carnivori, lilieci carnivori, insecte carnivore, plante carnivore, aproape că s-ar putea spune că întreaga insulă era carnivoră. Stând și reflectând bine, până și eu eram carnivor, deși în ultimul timp nu mi-am exersat prea mult această calitate. Anibalector îmi aducea mai cu seamă fructe, pe care eu trebuia să le cercetez cu atenție înainte de a mușca din ele, ca nu cumva să aibă larve – da, tot carnivore.

În unele ocazii, Anibalector mă punea să citesc lucruri care mai-mai să mă facă să-i invidiez pe cei ale căror oseminte zăceau pe solul cavernei.

— Cum găsești asta? mă provoca el.

— G-găsesc că e bine.

— Îți place?

— Da...

— Nu pari foarte entuziasmat.

— Îmi place...

Se întâmpla să fie adevărat că începuse să-mi placă, dar contrarul nu era nici el exclus. În acele ocazii, când, oricât m-aș fi forțat, lectura era de neînghițit, mă simțeam ca puștii care aruncă într-ascuns legumele la gunoi și pe urmă spun că au mâncat tot.

— De plăcut chiar îmi place... dar nu înțeleg foarte bine.

— Tot e un progres, ofta Anibalector. Acum câtva timp nici nu înțelegeai, nici nu-ți plăcea.

Iar eu, mândru, credeam că-l păcălisem. Dar și lui îi plăcea să-mi întindă curse.

— Sunt pur și simplu uimit cum de-ți poate plăcea asta. Eu găsesc că-i de neînghițit.

— Păi, și eu...

— Nu trebuie să-ți placă totul, știi? A fi disponibil înseamnă și a fi vigilent. Capul tău nu-i o ladă de gunoi în care arunci cărți. Dacă o prăjitură chiar nu-ți place, o mănânci totuși? Răspunsul e: depinde. Ca să-ți creezi gustul, ca să *capeți încredere în gustul tău*, trebuie mai întâi să ți-l educi.

Și a adăugat, cu un zâmbet pișicher:

— Norocul tău e că ai un profesor bun.

A venit o zi când aproape că mi-am pierdut răbdarea. Încercam să citesc o carte a unui

brazilian numit Guimarães Rosa – dacă nu mă înșel *Marele Sertão: Cărări* – fără să pricep nici o iotă din ce spunea:

Canonadă. Împușcăturile pe care le-ați auzit au fost din cauza unei certe nu de om, Doamne păzește. Mi-am potrivit mira pe arborii din curte, pe sub rigolă. Ca să nimeresc. Toată ziua fac asta, îmi place; tocmai din tinerețe. De acolo au venit să mă cheme. Cauza unui miel: un miel alb, rătăcit, cu ochii de n-ar fi...

Doar că n-am aruncat cartea pe jos, pentru că era ceva ce-l înfuria cel mai rău pe Anibalector.

Până când am explodat:

— Dar, la urma urmei, cititul servește la ce?

Anibalector a ridicat una din lăboaiele lui cât casa care, deși erau în locul picioarelor, aveau și policari. O clipă, am crezut că o să mă bată – vreau să zic, *să mă strivească*. Dar nu, era doar un gest dramatic. Și-a unit celelalte degete cu degetele mari, le-a fluturat prin fața mea și m-a mustrat:

— La nimic. Fiecare le știe pe-ale lui.

Eu știam că trebuia să tac, dar n-am rezistat:

— La *nimic*? Ce tâmpenie!

Anibalector a rămas cu ochii la mine. Un moment, părea că totul încremenise, până și zgomotele junglei de afară. O picătură de apă a căzut dintr-o stalactită. În fine, Anibalector a spus doar:

— Într-o zi, tinere și descreierat amic, vei învăța că lucrurile cele mai importante în viață sunt cele care nu servesc la nimic.

Supărat, mi-a întors spatele și a plecat. S-a înapoiat abia a doua zi și niciodată n-am mai abordat subiectul. Rezultatul e că, după atâția ani, tot nu știu sigur la ce servește o carte. Dar cred că știu ce ar spune Anibalector dacă ar fi aici: *Cu atât mai bine.*

După un timp, reușeam deja să citesc, cu plăcere, romane. Încă nu mă aventurasem în cele șapte volume din *În căutarea timpului pierdut*, de Proust, despre care Anibalector a spus că ar fi bine să le păstrez pentru bătrânețe, dar eram deja destul de măricel ca să mă lupt cu cele o mie de pagini din *Război și pace* al domnișorului Tolstoi și rândurile dese din *Anna Karenina* deja răsunau pe-acolo... Ba chiar știam și că, spre deosebire de zicală, volum înseamnă calitate. Faptul de a fi voluminos nu era în sine o calitate, dar că dimensiunea implica densitate, era *formă*, de asta nu mă mai îndoiam. Nu era vorba numai de romanele-fluviu, de romanele-junglă. Era nevoie de multe liane, de multe pagini, pentru a avea senzația că te-ai vârât într-un labirint căruia nu-i cunoșteai – nici nu voiai să-i cunoști – ieșirea.

Dar într-o zi, ca de obicei, Anibalector m-a păcălit:

— Ascultă, băiețaș, poți să-mi spui ce părere ai despre povestirea asta?

— Sigur, nici o problemă. Care-i cartea?

— Nu-i o carte. E doar o pagină.

— A, da? P-perfect.

Anibalector mi-a întins foaia. Era o micropovestire a unui guatemalez pe nume Augusto Monterroso sau cam așa ceva. Și pe ea erau scrise doar următoarele cuvinte:

Când s-a trezit, dinozaurul era încă acolo.

— Ce părere ai?

Am ridicat din umeri:

— Pare nostim. Omul visa un dinozaur și, când se trezește, are surpriza să...

— Foarte bine. Sau...

Eu eram deja deprins ca Anibalector să-mi ceară *altă* lectură a aceluiași text. Așa că am răspuns imediat:

— Sau omul s-a trezit în secolul ăsta, dar descoperă că, după atâtea progrese tehnologice, mai există lucruri prin care încă mai suntem în epoca de piatră...

— Doar atât?

— Poate să mai însemne și că nu există o adevărată deosebire între realitate și vis, că nu sunt două lumi, doar două versiuni ale aceleiași lumi...

— Nu-i rău deloc, băiețaș.

— Știu, am răspuns mândru de mine. Și restul?

— Restul? Anibalector a făcut pe nevinovatul. Care rest?

— Restul povestirii.

— Nu există nici un rest, a spus Anibalector. Tocmai ai citit toată povestirea.

— Doar *asta*?

— Doar.

Nu știam ce să mai spun. L-am imitat pe Anibalector și am început, cum făcea el de obicei, să mă scarpin în cap, parcă în căutare de păduchi.

— E ceva ciudat. Pare incomplet.

Anibalector a zâmbit, aprobator:

— Pare, oarecum, dar nu mai mult decât un roman de trei sute de pagini.

— Ce spui? am făcut eu, șmecherește. Aud bine?

— Auzi, auzi, a ripostat cuvânt cu cuvânt Anibalector. Povestirile cu adevărat valoroase sunt întotdeauna ca jocurile acelea pentru copii unde trebuie să unim punctele și ni se cere să completăm noi înșine desenul.

— Desenul?

— E un fel de-a spune.

Anibalector a scos un zgomot surd din gât. Aveam impresia că nu era întotdeauna foarte mulțumit de mine.

Chiar într-o zi când avea stabilită o luptă cu un tiranozaur („O poveste veche care se rezolvă astăzi", a spus), Anibalector a mai avut totuși

timp să-mi plaseze o problemă, în timp ce-și pocnea degetele:

— Acum că ai mai citit câte ceva, începem să ne apropiem de partea cu adevărat bună: cea în care tu ești cel care comanzi. Ia spune-mi, ce cărți nu-ți plac?

— Nu știu.

— Nu știi? Eu să știu pentru tine?

— Păi...

— Nici un „păi". Până acum e adevărat că ți-am dat eu câte un brânci. Dar într-o zi trebuie să... Doar n-o să porți toată viața rotițe laterale, ca să nu cazi de pe bicicletă?

— Se întâmplă că mie... Îmi plac toate cărțile.

Anibalector m-a privit cu milă:

— Măi băiete, sper să nu fie chiar așa.

S-a înapoiat pe seară, plin de sânge, dar cu un zâmbet de triumf pe mandibule. Târa după el carcasa tiranozaurului.

— Provizii pentru o săptămână. Trebuie să recunosc că tipul avea ditamai dinții, dar cu niște brațe așa micuțe unde voia s-ajungă?

— O să mâncăm carne de tiranozaur?

— Seamănă cu carnea de șarpe, m-a liniștit Anibalector. Are gust de pui de găină.

— Bine. Mă tot gândesc la chestia aia cu cărțile care nu-mi plac.

— Și?

— Păi, de exemplu, să luăm un roman. Ceea ce face ca romanul să fie bun e o intrigă solidă, personaje credibile, dialoguri bogate, nu-i așa?

— Bogate?

— Dinamice, ascuțite, vioaie.

— Poate.

N-am înțeles:

— Poate?

— Asta nu servește la nimic, dacă romanul nu are ritm, melodie...

— Ca în poezie?

— Chiar așa. Marea diferență e că poezia se preface că prelucrează mai mult cuvântul, iar romanul se preface că prelucrează mai mult realitatea. Dar rezultatul e același.

— Acum am înțeles. Până și o carte de proză trebuie să aibă un ritm cert.

— Poate.

— Poate?

Nu înțelegeam.

— Complicația e că ritmul cert nu vine din afară, ci dinăuntru.

Chiar nu înțelegeam:

— Dinăuntru, *cum adică*?

— Dinăuntrul tău, în primul rând. Tu ești instrumentul tău de lucru. Și, de asemenea, din însăși țesătura textului. Înțelegi?

— Mai mult sau mai puțin.

— Bun, poate o să-ți fie mai ușor să înțelegi cu un exemplu. Cititul e ca patinatul, se învață prin practică, îi prinzi gustul tocmai exersând acest gust. Adineauri am spus *țesătura textului*, dar e o prostie, fiindcă e același lucru. Textul e o țesătură și țesătura e un text. Împletirea unor fire diferite – ritm, sens, cuvinte –, pentru a alcătui un covor de cuvinte, un covor cu un desen care poate să fie mai mult sau mai puțin laborios, încurcat, stimulator, misterios. Adică, ceva care se citește. Pricepi?

— Ce să pricep?

— La naiba! Uite, citește asta... Citește asta și pe urmă vorbim.

— Dar nu se înțelege nimic din ce stă scris aici!

— Atunci trebuie să inventezi altă formă de a citi sau de a vedea, nu-i așa?

Într-o zi am făcut prostia să-l întreb pe Anibalector cum de nu are televizor în peșteră.

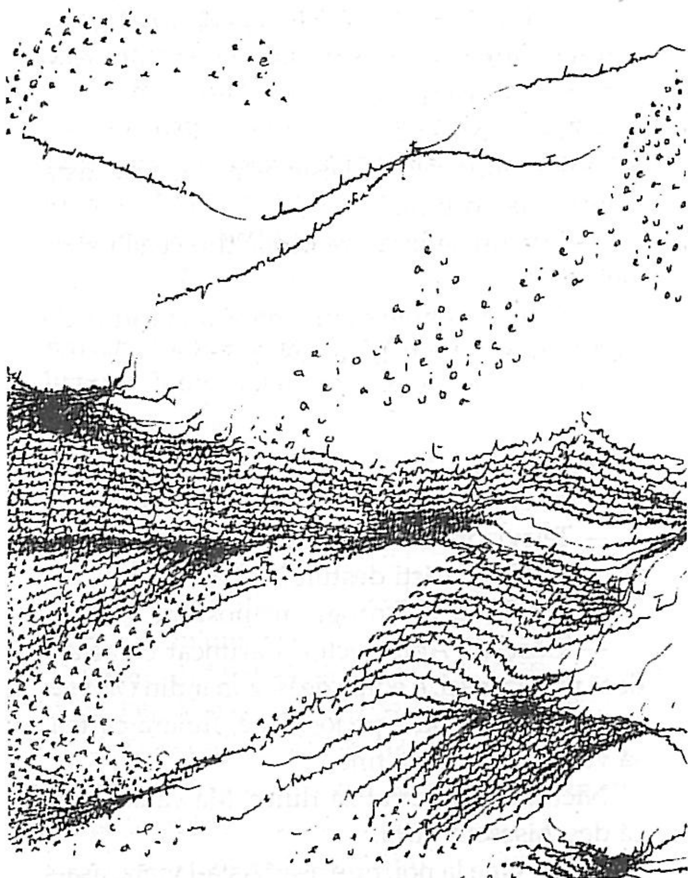
— Televizor? a răcnit, furios. Și la ce-ți trebuie așa ceva? N-ai cărți destule?

— Păi, ca să văd programe nostime...

— Găsești? Anibalector a aruncat o carte – dacă nu mă înșel, o ediție de buzunar din *Orlando* de Virginia Woolf – pe jos. Uite, fluieră cartea, să vezi dacă vine la tine.

Nici n-am încercat să fluier. Mă căiam deja că deschisesem gura.

— Nu vine la noi, nu-i așa? Asta-i viața, așa-s lucrurile bune din viață. Noi trebuie să facem un pas, lucrurile nu vin la noi de la sine, la nimic nu folosește telecomanda, oricâte butoane ar avea.

— Da, da, am înțeles...

Dar Anibalector se ambalase:

— Viața nu înseamnă să șezi pe canapea și să dai din degete așteptând să apară pe ecran ceva care să te scoată din toropeală. Bine, dacă vrem ca viața să fie asta, nu va fi mai mult de atât, dar nu mi se pare cel mai bun mod de a ne folosi de ea. O carte ne cere să mergem noi la ea. Un ecran cu imagini și tâmpenii, nu. Este diferența dintre a călători și a sta pe loc. Cartea ne obligă să călătorim, televiziunea să rămânem gură-cască.

— Păi...

— Și a călători are, aproape întotdeauna, mai mult haz decât a rămâne pe loc. Nu ți se pare?

A doua zi, am hotărât să merg și eu la vânătoare. Nu am înfruntat nici un monstru (am lăsat sarcina asta mai prozaică pe seama tovarășului meu de vânătoare), dar m-am întors cu capul spart, rezultat al unui salt imprudent în direcția unei liane putrede, înainte de a verifica dacă îmi putea susține greutatea. Sigur, nici nu merita spus, eram pe cât de fericit, pe atât de julit.

— Dar Saramago îți place? Tare mândri trebuie să fiți. Singurul Nobel portughez. Așa e. Pesemne că-l iubiți aproape la fel ca pe Fernando Pessoa.

— Nu știu să-ți spun mare lucru, am murmurat.

De fapt, nu știam nimic. Tata cumpărase vreo două, trei cărți de-ale lui, chiar îmi aminteam de una cu eticheta premiului pe copertă. Dar, după câte știam, nici el, nici mama nu trecuseră de copertă. Am făcut prostia să-mi găsesc o scuză:

— Nu-mi plac cărțile cu multe virgule.

— Ia ascultă, ești idiot sau te prefaci? mi-a tăiat-o Anibalector. La urma urmelor, ce-ți place?

Mi-am umplut pieptul cu aer:

— Îmi plac poveștile bine povestite.

— Povești bine povestite, hm. Și ce înseamnă o poveste bine povestită se poate ști?

— Păi...

— Păi află că o poveste prost povestită poate să prezinte mult mai mult interes, gust, sare și piper, decât o *povestebinepovestită*. O *povestebine-povestită* poate să fie lucrul cel mai nesărat de pe lume... În schimb, o poveste prost povestită poate fi de milioane. Nu-ți plac cărțile cu prea multe virgule, spui?

— Da... Când voiam, puteam și eu să fiu încăpățânat.

— Ei bine, răspunsul meu este: depinde. Uneori vocea naratorului are nevoie de spațiu, nu se mulțumește cu o frază măruntă, nu toți trebuie să fie telegrafici, uneori fraza vrea să se întindă, să călătorească, să vadă până unde poate merge, transformată în canoe coborând pe șuvoaie sau nimerind într-o cascadă și contorsionându-se toată ca să nu se lovească de pietre, sau vocea devine un talaz care se aude treptat până ce bubuie, și tună, și explodează, ca o orchestră cântând un vals din care la început aproape că

nu se aude nimic, apoi, puțin câte puțin, intră instrumentele, și urcă, urcă, și simțim o surescitare, anticipăm că *ceva* se va petrece, dar încă nu suntem acolo, naratorul încetinește povestirea intenționat, ne face să suferim, ne obligă să ne stăpânim, promite că la capătul călătoriei există ceva răsplătitor, dar râde de noi, ne înțeapă, spune că (dacă vrem) putem renunța, spune chiar că majoritatea cititorilor renunță, e o voce care ne vorbește ca un sergent la antrenamentul unor forțe speciale, al unor trupe de comando, iar sergentul ne șoptește la ureche Măi băiete, du-te acasă, n-ai stofă pentru asta, du-te și așază-te în fața televizorului să vezi un concurs și să bei până cazi jos doar pentru asta ești bun renunță dragul meu pagina asta nu-i pentru tine acum nici măcar *virgulecârji* nu mai ai ca să te sprijini o mare pițigoi e prea îmbibat cu litere pentru camioneta ta nici nu mai reușești să te concentrezi asupra frazei ai pierdut ritmul nici nu știi la ce rând ajunseseși ești terminat mai bine renunță, du-te de-ți cumpără unul dintre romanele acelea siropoase care sunt întoarce discul și cântă la fel, lef al ătnâc iș lucsid ecraotnî nici asta nu mai pricepi pentru că nici măcar nu ești de pe vremea discurilor serioase, fața A și fața B, tu ești mai mult după moda lui mp3, generația ta nici măcar nu știe să dea denumiri lucrurilor, doar sigle, până și muzica voastră e o rămânere în urmă a vieții, hip hop, hip hip hop, hip!, hop!, parcă ar sughița, hip!, sau le-ar sălta o broască în gură, hop!, și după această avalanșă cititorul se simte silit să renunțe, *caramba*, colac

peste pupăză nici povestirea nu avansează, paragraful ocupă deja o pagină și jumătate și fraza încă n-a ajuns la capăt, și cititorul e gata să renunțe, chiar gata, gata, GATA SĂ RENUNȚE, până ce (brusc, ca o sfântă apărându-i unui mic păstor) înțelege că uneori paginile unei cărți trebuie chiar să facă tobogan cu vorbele și dacă te opui, te îneci, singura soluție e să te lași dus, să te lași dus de torent, să te lași absorbit de vârtejul cuvintelor, în loc să stai tot timpul să te văicărești că vrei o carte cu mai puține virgule...

— Da, da, am priceput, am spus eu, ca să termine odată.

Dar Anibalector nu voia să se lase terminat.

— Stil, voce, muzică. O carte valorează tot atât prin ceea ce spune ca și prin felul cum o spune. Înțelegi?

— Înțeleg, am admis.

(Cu convingerea unei oi transportate prin văzduh de un condor.)

Și așa am mai învățat că, pentru Anibalector, nu exista ceva numit o *povesteprostpovestită*. Existau figuri făcute din cuvinte cu sau fără viață în ele. Și că o *povestebinepovestită* putea, deseori, să fie mult mai dezagreabilă decât o *povesteprostpovestită*.

— Cartea trebuie să aibă stil. Dar și cititorul trebuie să aibă stil.

— *Eu*, ca să citesc o carte, trebuie să am stil?

— Stil, personalitate, voce proprie, idiosincrazie, temperament, caracter, poți să-i spui cum vrei, că până la urmă e totuna.

— Dar eu n-am avut niciodată multă vocație pentru...

— Tocmai asta-i ideea. Dar trebuie să găsești o vocație. Iar, când o vei găsi, va fi vocația *ta*.

— Eu nu sunt...

— Să spunem că, la fel ca în dragoste, lectura e o întâlnire între două persoane imperfecte care se pot completa la perfecție.

Am strâmbat din nas:

— Eu sunt o piesă defectuoasă?

— Și ce-i de mirare? Uită-te la mine. Eu sunt și mai și. Și totuși, mă învârt, cum ar spune Galileo. Ți-am vorbit vreodată de Bocage?

Am oftat, cu o neprefăcută plictiseală:

— De sute de ori.

— Păi există un poem pe care nici nu știu să-l reproduc bine, nu nimeresc metrica, nici măcar nu știu dacă-i chiar de el (dar de părut, ce-i drept, pare), și conține cea mai bună definiție a stilului pe care o cunosc. Ascultă:

Toată lumea râde de șchiop
dar de șchiop nu râde cine iubește
fiindcă doar cine-l iubește pe șchiop
cunoaște grația cu care șchiopul
saltă când se duce la pat.

— Vasăzică acum sunt și șchiop, am mârâit. Asta-i bună!

— Există și lucruri mai rele, a fost singurul comentariu al lui Anibalector.

Șchiop? Aș fi putut în clipa aceea să-mi amintesc de căpitan, dar eram la fel de departe de corabie ca de cea mai îndepărtată stea din galaxia noastră.

În după-amiaza următoare jucam golf, ca de obicei, cu un craniu.

(Ce pot să spun? Nu exista nimic altceva care să servească drept minge. Iar hârcile sunt foarte utile, multifuncționale: se pretau ca mingi, căni, rafturi pentru cărți, oale de noapte...)

La un moment dat, am lăsat tibia care-mi servea drept crosă și m-am apropiat de Anibalector:

— Pot să-ți pun o întrebare?

— Ți-am spus vreodată că nu?

Mi-am mușcat buzele o clipă. Pe urmă, am izbucnit:

— De ce ești uneori atât de enervant?

— Enervant?

Anibalector a făcut pe miratul:

— Eu?

— Da. Ca ieri, de pildă, când nu mai tăceai din gură.

— Ei bine, a spus Anibalector, ținând distrat craniul în echilibru pe degetul mic. Cred că dacă am fost enervant ieri e pentru că...

— Pentru că...?

— Îmi pot permite să fiu.

— ?!?

— Stai să văd dacă pot explica mai bine: e ca atunci când trecem de jumătatea unei cărți. Dacă cititorul a avut răbdare să ajungă până aici, la pagina asta, putem să fim liniștiți, n-o să dea drumul la momeală atât de ușor.

— Ce vrei să spui?

— Exact ceea ce spun: că sunt enervant cu tine pentru că mi-o pot permite.

M-am simțit ciudat de descumpănit:

— Aaa...

Anibalector a oftat:

— Dar și, trebuie să adaug, fiindcă tu ai categoric nevoie ca cineva să te enerveze. Dacă nu părinții tăi, atunci nu rămân decât eu.

— Te înșeli, am protestat. Părinții mei erau destul de enervanți cu mine!

Anibalector și-a dezvelit dinții. Acum chiar îmi plăcea, dar adevărurile trebuie spuse: avea zâmbetul cel mai urât pe care l-am văzut vreodată în viață.

— Dar nu așa cum ai tu nevoie, a bombănit. Probabil că intenția lor era doar să se enerveze unul pe altul, iar tu ai încasat-o pe deasupra.

Tot ce e bun are un sfârșit. La fel și tot ce e rău, doar că, din nu știu ce motiv stupid, mai degrabă ne dăm seama de cât de puțin durează lucrurile bune.

În fine, nu e grav. Până la urmă...

Se schimbă toate: vremi, voinţă, fire,
Credinţă, ca şi orice închegare;
Făcută-i lumea-ntreagă din schimbare
Şi zilnic are-o nouă însuşire.

Dar asta-i greu de înţeles. Când suntem bine dispuşi, avem o vedere periferică, vedem binele şi răul. Când suntem prost dispuşi, vedem doar răul. E adevărat, nu-i aşa?

În ziua când totul s-a sfârşit, m-am trezit cu certitudinea că se va produce un cutremur. Ca pentru a-mi da dreptate, o bucată de stalactită s-a fărâmat în bucăţi chiar lângă mine.

M-am ridicat şi am văzut un spectacol ciudat: Anibalector, întotdeauna atât de molâu, adulmeca aerul parcă beat, bătând cu lăboaiele în pământ. Peştera se cutremura toată. Din fericire, s-a rostogolit afară, altfel ar fi provocat o surpare.

La început am presupus că era furios. Dar nu din cauza mea, şi nici furios nu părea. Era mai rău: surescitat, ieşit din minţi, cu un zâmbet imbecil pe botul lui grotesc de care eu, cu timpul, învăţasem să nu mă mai tem.

— Ce se întâmplă? am strigat. El îşi rotea ochii, visător, parcă cherchelit.

— Cărţi! Cărţi proaspete! Sute de cărţi proaspete!

C-cărţi proaspete? Am înţeles, jur că am înţeles chiar în clipa aceea, şi am încercat să-l avertizez, jur că am încercat să-l avertizez, jur că am încercat – cel puţin în capul meu.

Ar fi trebuit să fiu mulţumit. Veneau să mă salveze! De ce nu eram mulţumit?

Capul meu n-a avut timp să-i comunice gurii ceea ce Anibalector trebuia să ştie, dar nu ştia: că era vorba de o capcană.

Am rămas încremenit, ruşinos de încremenit văzându-l cum coboară dealul, în salturi, spre golf, deşelat de gigantic ce era. Urlând:

— Cărţi! Cărţi proaspete! E-hei, cărţi proaspete!

Anibalector înainta singur spre cursă. Când sistemul meu nervos a reuşit să le comande picioarelor să pornească în fugă, era prea târziu ca să-l mai avertizez.

Ce-aş fi putut face, oricum? Cum aş fi putut împiedica acel animal uriaş să cadă în capcana întinsă de camarazii mei?

Fapt e că nu era nevoie să fiu acolo jos, pe plajă, ca să ştiu ce i se pregătea.

Keequog cu torsul dezgolit, cu tot corpul tatuat cu poveşti scrise în peste cincisprezece limbi, acoperit doar cu o tanga, în vârful unei enorme grămezi de cărţi – probabil un cerc de vreo douăzeci de metri în diametru –, cu o torţă

în mână. Anibalector înaintează, ca o pasăre hipnotizată de un șarpe boa. Keequog surâde crud, apropiind torța de cărțile de la picioarele lui. Anibalector rămâne mai întâi zăpăcit, pe urmă îngrozit și, în fine, doar ieșit din minți, parcă rănit de moarte: hrana după care jinduia cel mai mult distrusă în fața ochilor săi? Cum? De ce?

La un semn al căpitanului, au țâșnit harpoanele îmbibate cu curara. Anibalector aproape că nu-și simte carnea rănită și, în loc să fugă, se cufundă și mai mult în capcană, încercând să salveze puținele cărți care nu fuseseră încă mistuite de flăcări.

La sfârșit, Anibalector sucombă, fără măcar să fi înțeles ce i se întâmplase.

Contramaistrul a fost cel care m-a văzut primul:

— Iacătă-l pe mus! Ești în viață?

Iar Keequog:

— În viață? Se vede imediat că-i os tare!

Eu n-am spus nimic. Trebuia să fie o stranie priveliște, înfățișarea mea, murdar, slab. Trist. Dar mai puțin impresionantă decât a lui Anibalector întins pe jos.

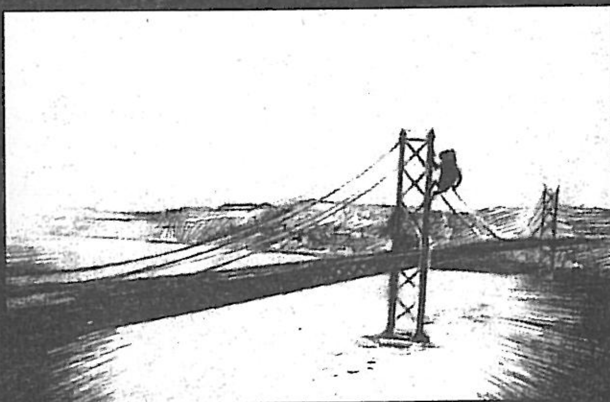
Câțiva dintre marinari se fotografiau cocoțați pe pieptul lui.

— Nu ești bucuros, musule? s-a mirat contramaistrul. Am venit să te salvăm.

Nici nu mi-am dat osteneala să le explic că n-aveam nevoie să fiu salvat. Sigur, învățasem de la Anibalector dragostea de cărți și de cuvânt.

Învățasem și că nu întotdeauna cuvintele sunt cel mai bun instrument pentru a ne face înțeleși de cei din jur.

Întoarcerea

La întoarcere, tot orașul era pe chei în așteptarea noastră. O fanfară, rachete, feluci și traulere împodobite cu banderole colorate, salve de tun trase de pe vechiul fort al debarcaderului, câte și mai câte.

În mulțime, căutând fără succes să se folosească de statură ca să se strecoare printre gărzile regale, i-am zărit pe Gineto și pe ceilalți șmecheri făcându-mi semn surescitați cu toții, dar, chiar să fi vrut, n-aș mai fi putut să mă întorc la vechea gașcă.

O fată cu ochi căprui mi-a zâmbit și, nu știu de ce, mi-am amintit de un *fado* în care exista o rimă oarecare pentru „ochi căprui" – dacă nu mă înșel, „fascinanții hai-hui", dar putea să fie și „încântări hai-hui".

Căpitanul se forța să umble fără cârjă, mascându-și mersul printr-un necontenit salut cu pălăria, cealaltă mână sprijinindu-și-o pe umărul meu, cum se obișnuiește cu un fiu adoptiv. Până și exoticul Keequog era salutat cu admirație și entuziasm de persoane care, m-am trezit eu

gândind, în altă ocazie l-ar fi disprețuit și și-ar fi bătut joc de el – poate chiar l-ar fi scuipat.

Uralele au tăcut doar câteva momente, când Anibalector, leșinat, a fost ridicat cu ajutorul unor macarale pe o megacăruță construită special în acest scop, trasă de două duzini de perechi de boi. Tractoare, excavatoare și sute de oameni lucrau de câteva zile, 24 din 24, ca să construiască o aripă specială în grădina zoologică, cu o groapă de o asemenea adâncime că nici Anibalector n-ar fi reușit să sară de acolo, și unde avea să rămână instalat. La fel de *instalat*, probabil, ca gâtul unui spânzurat pe eșafod.

În așteptarea mea, într-o zonă acum departe de mulțime, se aflau două persoane. Când ne-am apropiat, căpitanul, contramaistrul și Keequog au înțeles despre cine era vorba și, cu un salut din cap, s-au dus la recepția de la palatul regal.

Tata și mama păreau diferiți, mai bătrâni, dar și – cum să spun? – mai *crescuți*. Ori poate era impresia mea, dat fiind că eu, cel puțin, mă simțeam mai crescut.

— Hei, fiule!

M-am prefăcut surprins:

— A? Vorbiți iar unul cu altul?

Mama zâmbea cu buzele, dar cu mâinile își frământa mânerul poșetei.

— Ne-am împăcat, da. Taică-tău s-a întors acasă...

— A, am murmurat. Îmi pare bine pentru voi.

— Și am vrea să te întorci și tu acasă, a completat tata.

Iar mama:

— Da, fiule. Chiar așa. Am dori mult ca...

Iar tata:

— La urma urmelor, pentru tine suntem gata să mai facem o încercare.

Iar mama:

— Ca să-ți oferim un cămin, o familie, dragoste și tandrețe, să nu te lăsăm singur, sărăcuțule...

M-am uitat la ei. În filmele polițiste există polițaiul bun și polițaiul rău. Aici, făceau amândoi pe polițaiul bun. Dar era același lucru. Mi-am învârtit limba în gură:

— Să fim din nou o familie? Ca să-mi dați dragoste și tandrețe?

Mi-am luat un aer sceptic:

— Și credeți că asta o să meargă?

— Da, au spus la unison. (Doar că, din nefericire, fără prea multă convingere.)

— O să mai facem o încercare, a spus tata.

— Ce părere ai? a spus mama.

Am fost rece, cum cere legea:

— Regret. Nici să nu vă gândiți.

— Fiule...

Aproape că-mi venea să-i zgâlțâi de umeri pe cei doi neghiobi. Omul are tendința să-și vadă părinții mai înțelepți și cu experiență. Tristul adevăr e că, de cele mai multe ori, abia dacă fac umbră pe suprafața fermă (și aparent mai sigură) a pământului.

— Ascultați, eu am crescut. Creșteți și voi, vă 'og. Vreți să fiți din nou împreună? Perfect, dar, ʼă rog, nu mă folosiți pe mine ca pretext. În plus, rebuie să mă ocup de Anibalector.

Și am plecat, lăsându-l pe tata cu fața căzută i pe mama lăcrimând. Chiar și așa, nu le purtam u lor de grijă. Nu va trece mult și reproșu- ile reciproce o să înlocuiască lacrimile și aerul ndoliat.

Anibalector și-a revenit încet din curara. Aici ăpitanul avea dreptate: enorma lui masă mus- ulară asimilase bine otrava. O veste bună pentru ersoanele *forte:* un gras are mai multe șanse să upraviețuiască mușcăturii unui șarpe *mamba* au unei tarantule decât cel mai elegant dintre lăbănogi. Dar Anibalector era melancolic, cu chii lipsiți de strălucire, goi, aproape ascunși n fața hirsută.

Anibalector refuza să vorbească în public.)ricât s-ar fi forțat gloata vizitatorilor să-l pro- oace, el, nimic. Mut, încruntat. Anibalector n-a nai deschis niciodată gura, de când a fost vânat e insula lui. Nici măcar ca să-mi vorbească mie, eea ce la început mă întrista și ofensa, chiar și entru că mă făcuse să trec drept mincinos, nclusiv pe lângă echipajul corabiei. Pe urmă, am nțeles.

Eu îi duceam cărți noi, iar el scotea un zâmbet ag, dar știam că nu-i e bine. Nici căpitanului u-i era bine. Fusese primit de regină și numit miral-șef al corăbiilor regatului (gloria la care

visase dintotdeauna) și i se mai oferise și o proprietate în Azeitão, dar avea aerul că – acum, că-și împlinise visul – își pierduse o mare parte din rațiunea de a trăi. Odată, când grădina zoologică era gata să se închidă, m-am întâlnit cu vânătorul și prada, ambii atât de melancolici, încât aproape că m-am întrebat care dintre ei era prizonierul. Păreau să poarte o conversație intimă, deși eu știam adevărul. Puteam să jur că, îndepărtându-se, căpitanul șchiopăta mai tare ca altădată.

Eu, și asta-i adevărat, am început să-mi răresc vizitele. Ce pot susține în apărarea mea? Am cunoscut o fată și... Nu-s prea multe de spus, nu-i așa? Anibalector nu mă dojenea, iar eu... Da, știu bine, eu trebuia să fiu mai atent, dar acum regretele nu servesc la nimic, și nici n-a fost o greșeală atât de gravă – se cheamă adolescență greșeala mea.

Anibalector era singur. Mut și liniștit. Nici măcar nu mai citea. Lua cărțile cu un soi de dispreț descurajat, doar ca să nu decepționeze cu totul pe cine voia să vadă maimuța uriașă care, așa cum un papagal mimează vocea umană, poseda capacitatea de a maimuțări o ființă omenească citind o carte.

Oamenii veneau să-l vadă pe Anibalector și-i lansau versuri ca să-l provoace, cântece sfidătoare, dar el nu era dispus să stea de vorbă cu ei. Deși groapa era adâncă, drept măsură de siguranță

nai era și prins în lanțuri. Și stătea în colțul lui, ıtât de ascuns în umbră pe cât îi permitea volunul, răsfoind o carte fără mult entuziasm. Copiii i aruncau migdale, cartofi prăjiți, pahare de ›lastic pe jumătate goale cu răcoritoare carboga:oase și pline de zahăr. Când gălăgia devenea nsuportabilă, se culca pe-o parte, aproape indierent, și se prefăcea că doarme.

Anibalector părea să-și fi pierdut interesul ›entru orice. Iar eu știam de ce, chiar dacă mi-era ;reu să-i explic cuiva. Omul se preface că-i place ibertatea, dar de cele mai multe ori astea-s doar ițe, poză pentru fotograf. Cu Anibalector însă ·ra altfel: lui nu-i plăcea deloc, dar chiar deloc, ă trăiască în captivitate.

În acest punct al povestirii ajungem la partea ›e care o cunoaște toată lumea: eu am fost cel are l-a eliberat pe Anibalector. Aș putea să neg, lar la ce bun? Am fost deja condamnat și, conɔrm legii, nimeni nu poate să fie osândit de două ›ri pentru aceeași crimă. Și, chiar dacă aș fi, eu ıcă îmi execut prima pedeapsă – și mai am vreo âțiva ani buni.

Nu mi-a fost greu să intru noaptea în grădina oologică. În calitate de îngrijitor semioficial al ıi Anibalector, mă bucuram de câteva privilegii

speciale. Gărzile regale m-au salutat când, cu o sticlă de rachiu, le-am bătut la ușa gheretei, spunând că uitasem să-i comunic ceva important lui Anibalector, ceea ce le-a stârnit hohote de râs. Eu eram aproape ceea ce se obișnuiește să se numească *o figură publică*, iar o figură publică trebuie să fie întotdeauna gata să dea socoteală. Face parte din situație.

Anibalector zăcea culcat printre cărți neatinse și coji de migdale. L-am strigat. Nu s-a mișcat. L-am strigat din nou, mai tare.

— Haide, știu că ești supărat, dar vorbește cu mine. E important!

În cele din urmă, știind că la ora aceea nimeni nu l-ar fi auzit, Anibalector a întrebat, ușor curios:

— De ce-ai venit aici, băiețel?

— Să te eliberez.

El s-a sprijinit pe unul din coatele lui imense:

— Chiar așa?

Acum îi atrăsesem atenția.

— Și cum ai să faci asta, dacă se poate ști?

— E acolo o macara. M-am gândit că, dacă aș reuși s-o pun în funcțiune, tu te-ai putea agăța de ea…

— Și crezi că o singură macara îmi suportă greutatea?

Mi-am mușcat buzele:

— Nu, nu știu. Dar trebuie să încercăm. Doar ca să ieși din groapă…

Anibalector a dat din cap, ceea ce am luat drept aprobare. După o pauză, a întrebat:

— Și, dacă reușesc… vii cu mine?

— Eu... – am lăsat ochii în jos – nu pot.

Anibalector, aproape fără efort, și-a smuls lanțurile. Și-a masat încheieturile, iar eu m-am gândit: iată unul care nu se plânge de frig când i se scot cătușele.

— Știu că nu poți, a spus el. Dar dacă rămâi o să ai probleme, pentru că m-ai eliberat.

— Nu contează.

— Ești sigur?

— S-sunt...

Anibalector a acceptat:

— Atunci e-n regulă.

Și, în clipa aceea, a sărit afară din groapă și a aterizat lângă mine.

— Tu..., am murmurat, stupefiat. Tu te-ai fi putut elibera până acum...

— Nu, n-aș fi putut. Îmi lipsea un prieten.

Până la poartă a mers totul bine. Pe urmă, s-a declanșat balamucul. Ca să fugim, a trebuit să străbatem jumătate din oraș și toată lumea a intrat în panică. Deși era noapte și traficul mai puțin intens, mai multe mașini s-au ciocnit între ele – nu că în oraș autovehiculele ar fi avut nevoie de ajutorul lui Anibalector ca să se facă praf într-un vesel unison. Dar el și-a asumat vinovăția. Eu de asemenea, bineînțeles, și asta a fost cea mai rea dintre acuzații, aceea a *daunelormaterialeprovocate*.

Până la urmă, am ajuns la gura fluviului, deja înconjurată de tancuri și soldați și rachete sol-aer.

Anibalector m-a lăsat jos:

— De-aici înainte nu mai poți veni cu mine, bărbățelule.

Era prima dată că-mi spunea *bărbățel*. Și nu părea ceva jignitor sau ironic. Mi s-a pus un nod în gât. Știam că, orice s-ar întâmpla, nu-l voi mai revedea. Dacă n-aș fi fost deja un bărbățel, aș fi început să plâng. Abia mult mai târziu am înțeles ce stupidă e zicala „Un bărbat nu plânge" – și de aceea, abia după mulți ani, am putut plânge despărțirea mea de Anibalector.

— Adio, monstrule, am murmurat, dar el era deja departe.

Anibalector a sărit peste pod. A scos un răget feroce când tancurile și-au potrivit tunurile. Au tras o primă salvă, care aproape că a nimerit în tablierul central, dar au încetat imediat, de teamă să nu producă mai multe stricăciuni podului decât lui Anibalector. A fost chemată aviația, dar, înainte ca avioanele de vânătoare să fi putut ajunge, Anibalector se cufundase deja în apele întunecoase. Mulți și-au spus că se înecase. Cu atât mai bine. Nimic nu-i mai bun decât ca inamicii noștri să ne creadă morți, ca să înceteze să ne mai pisălogească.

Căpitanul m-a vizitat în celulă.

— De ce l-ai ajutat pe Anibalector să scape?

— A fost o greșeală să-l prindeți. Nu era un monstru.

Căpitanul a părut interesat:

— Nu era?
— Nu. Doar că-i plăcea mult să citească.
— Dar faptul că devora oameni?
— Păi, nu trebuie toți să ne hrănim cu ceva?
— Și că folosea pielea de om ca să-și lege cărțile, cum am văzut acolo în grota lui?
Am ridicat din umeri:
— Cărțile sunt niște ființe fragile. O legătură bună le poate face să dureze mai mult timp.
— Hm... Nu știu..., a spus căpitanul.
— El nu-i un monstru, am insistat, profitând de breșă. Doar că-i place mult să citească.
— Poate, a spus căpitanul, prefăcându-se a nu fi observat trecerea mea bruscă de la imperfect la prezent. Dar trăim într-o epocă în care asta face din el un monstru.
Căpitanul mi-a întors spatele și nu mi-a mai spus nici un cuvânt. La fel ca pe Anibalector, nu l-am mai revăzut niciodată. Dar, în timp ce se îndepărta, foarte țeapăn, ca pentru a-și masca șchiopătatul (șchiopătat despre care eu învățasem că era esența spiritului său), am rămas cu impresia că poate și el, din acel moment, avea ceva mai puține certitudini. Și ceva mai multe îndoieli.

Au făcut până și filme pe acest subiect, doar că, așa cum se întâmplă totdeauna, au transformat totul într-o minciună gogonată. Cel mai rău n-a fost că m-au înlocuit cu o blondină de care se îndrăgostește Anibalector. Asta-i doar ceva

ridicol. Cel mai șocant e că l-au transformat pe înțeleptul și bunul Anibalector într-un animal stupid cu părul hirsut care sare peste clădiri încercând să prindă avioane ca și cum ar prinde muște. Din fericire, sunt aici ca să restabilesc adevărul. Și, în plus, Anibalector a fost din fericire întotdeauna mult deasupra opiniei celorlalți. În vremurile lui bune, se mulțumea să-i devoreze pe cei care-l denigrau și să se scobească în dinți cu oasele lor. Ceea ce, mărturisesc, mi-aș dori să le fac și eu unor nemernici.

Ce pot să spun? Am fost arestat și acuzat de trădarea patriei-mame. Căpitanul a intervenit pentru mine. Unii m-au apărat: că eram minor, nu era vina mea, a fost vorba de niște influențe nefaste, onorată Curte, umbla prin bâlciul de pe chei cu o bandă de găinari de cel mai rău soi. Alții au ripostat că și minorii pot comite crime oribile, și că trebuie judecată crima (nu vârsta făptașului).
Doar Anibalector și cu mine știam că dezbaterea era lipsită de sens, pentru că eu nu mai eram *minor*. Chiar dacă încă păream așa după corp și calendar, nu mai eram minor după cap și nici după inimă.
Multe voci au cerut o pedeapsă grea, exemplară, să fiu zvârlit în carcera cea mai îndepărtată și să se arunce cheia; alții, dimpotrivă, cereau clemență. S-a găsit un termen mediu: nu sunt

chiar prizonier, dar voi îndeplini o formă de serviciu civic pe tot restul vieții.

Drept pedeapsă m-au obligat să fiu scriitor, soartă pe care n-o doresc nici celui mai mare dușman. E mai rău decât închisoarea pe viață! Ne petrecem timpul așezați la o masă, în fața hârtiei albe sau a calculatorului gri; fundul ni se înmoaie de atâta stat jos, și scriem, și scriem, expuși la artroze, și scriem, și scriem – istorii pe care, pe deasupra, nu le citește aproape nimeni, dacă nu sunt adaptate pentru cinema sau televiziune. E ceva foarte frustrant, vă spun eu.

Și pe urmă, câteodată, ca acum, sunt invitat să mă duc prin școli sau biblioteci. E ca și cum astăzi grădinile zoologice ar fi invers, de tip safari-rezervație: eu sunt cel care, într-o libertate aparentă, mă duc să-i vizitez pe elevi în cuștile lor. Latura bună e că în felul acesta nu sunt foarte agitați. Le vorbesc despre istorii de-ale mele sau de-ale altora, fac clovnerii, lansez provocări, citesc povestiri și poeme – și, când am dispoziție pentru așa ceva, spun anecdote, deși rareori cu efectul dorit.

Ocazional, am... cum să spun... miraje. Îmi plimb ochii peste fețele din jur, fețele voastre și, ici și colo, mi se pare că văd un Anibalector. În miniatură, bineînțeles, sau latent. Vai, ce spaimă!

E o activitate obositoare, dar, mărturisesc, chiar nu-mi displace. Găsesc că-i mișto să am contacte cu voi, cu persoane care au astăzi vârsta

pe care o aveam eu când am plecat în aventură. Enervant e că doar rareori sunt plătit, fiindcă școlile nu au bani ca să aducă scriitori, așa că mă duc pe gratis, urcat pe corabia mea Catrineta de Amorul Culturii și al altor șmecherii înrudite. Când au chef încă mai oferă câte o masă de prânz – și, în general, mă trezesc descoperind că se cheltuiesc cu niște nepoftiți banii pe care juraseră că nu-i au ca să ne plătească pe noi, deoarece masa în onoarea noastră (mereu în onoarea noastră, e o veselie...) se transformă rapid într-un banchet pentru (cel puțin) o jumătate de duzină de comeseni. Mă simt de atâtea ori ca piatra din supa de piatră... Pentru cine nu cunoaște legenda, o povestesc, o povestesc imediat, oricum mai ocupă câteva rânduri: a fost odată un călugăr căruia îi era tare foame, dar n-avea nimic de mâncare. Atunci, a luat o piatră de pe jos și s-a dus din poartă în poartă, cerând cu împrumut o oală, o lingură, și, *luând împrumut*, un fir de pătrunjel, o ceapă, un cârnăcior, un cartofior, o frunză de varză... La sfârșit avea o supă nemaipomenită, hipernutritivă, preparată doar pornind de la o piatră. În fine, poveștile sunt mai mult sau mai puțin toate așa: cu o piatră încep și la o piatră se vor întoarce. Este deci momentul să așez o piatră pe subiect.

Bibliografie
și teme înrudite

Țesătura acestei cuverturi de detalii se intersectează (întâmplător sau intenționat) cu alte țesături. Urmează câteva dintre cele mai nerușinate referințe:

Moby Dick (1851) de Hermann Melville. Printre altele, apare acolo un vânător de balene cu harponul numit Queequeg.

Vânarea lui Snark (1876) există într-adevăr, chiar dacă nu sunt probe despre existența lui Snark (și nici despre inexistența lui, să convenim) și este o carte de Lewis Carroll, care a scris și *Alice în Țara Minunilor.*

King Kong (1932) de Marion C. Cooper, e mai cunoscut prin adaptarea sa la cinema și are, după câte se spune, unele asemănări cu povestirea asta. Din păcate, creatorii săi de carte și film au murit, drept care – spre marele meu regret – nu-i pot da în judecată.

În Cântul V din *Lusiada* există o „stâncă ce vorbește", dar se numește Adamastor.

Dune (1985) e un cântec al grupului GNR, cu text de Rui Reininho.

Esteiros (1941) e de Soeiro Pereira Gomes, *Aventurile lui Ionică-fără-Frică* de José Gomes Ferreira*, *Dinossauro*

* Ambele titluri au fost traduse în românește. (*N. tr.*)

Excelentíssimo (1972) de José Cardoso Pires și *O Malhadinhas* (1922) de Aquilino Ribeiro.

O labirintodonte (1970) este un poem și o carte de Alberto Pimenta.

Un anume dr. Hannibal Lecter este protagonistul a trei romane de Thomas Harris, printre care *Tăcerea mieilor* (1988).

Poemul vizual de la pagina 60 este de Ana Hatherly și face parte din foarte frumoasa *A Reinvenção da Leitura* (1975).

La prețul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea timbrului literar
ce se virează Uniunii Scriitorilor din România,
Cont nr. RO44 RNCB 5101 0000 0171 0001,
B.C.R. Unirea, București.

Apariții în colecția

CARTEA DE PE NOPTIERĂ

50 Carlos Fuentes, ***Diana***
51 Alain de Botton, ***Eseuri de îndrăgostit***
52 Patrick Modiano, ***Micuța Bijou***
53 Tennessee Williams, ***Primăvara la Roma a doamnei Stone***
54 Mario Vargas Llosa, ***Elogiu mamei vitrege***
55 Carlo Frabetti, ***Cartea iad***
56 William Maxwell, ***La revedere, pe mâine***
57 Apostolos Doxiadis, ***Unchiul Petros și Conjectura lui Goldbach***
58 Carson McCullers, ***Răsfrângeri într-un ochi de aur***
59 Martin Walser, ***Cal în fugă***
60 Martin Page, ***M-am hotărât să devin prost***
61 William Golding, ***Zeul scorpion***
62 Torgny Lindgren, ***Legende***
63 Marguerite Yourcenar, ***Lovitura de grație***
64 Robert Musil, ***Rătăcirile elevului Törless***
65 Siegfried Lenz, ***Moștenirea lui Arne***
66 Ludmila Ulițkaia, ***Soniecika***
67 Imre Kertész, ***Drapelul englez***
68 Karel Čapek, ***Cartea apocrifelor***
69 Glendon Swarthout, ***Binecuvântați animalele și copiii***
70 Mihail Sebastian, ***Femei***
71 Georges Bernanos, ***O crimă***
72 Franz Werfel, ***Agapa absolvenților***
73 Vladimir Nabokov, ***Mașenka***
74 Natsume Sōseki, ***Călătoria***
75 Mircea Cărtărescu, ***De ce iubim femeile***

6 Michel de Ghelderode, *Povestiri crepusculare*
7 Bernardo Atxaga, *Memoriile văcuței MU*
8 Ludmila Ulițkaia, *Înmormântare veselă*
9 David Foenkinos, *Potențialul erotic al soției mele*
0 Paul Guimard, *Strada Le Havre*
1 Helmut Krausser, *Canișul divei*
2 Roger Caillois, *Pilat din Pont*
3 André Pieyres de Mandiargues, *Muzeul negru*
4 Mihail Sebastian, *Fragmente dintr-un carnet găsit*
5 Paul Guimard, *Bunurile vieții*
6 Adolfo Bioy Casares, *Dormind la soare*
7 Ermanno Cavazzoni, *Calendarul imbecililor*
8 Ludmila Ulițkaia, *Minciunile femeilor*
9 Martin Page, *Libelula*
0 Alan Lightman, *Visele lui Einstein*
1 Vladimir Nabokov, *Vrăjitorul*
2 Nina Berberova, *Doamnele din Sankt-Petersburg*
3 Alfredo Bryce Echenique, *Ghidul trist al Parisului*
4 Radu Albala, *Femeia de la miezul nopții*
5 Rafael Sánchez Ferlosio, *Peripețiile lui Alfanhuí*
6 Catherine Locandro, *Clara Noaptea*
7 Paul Bowles, *Sus, deasupra lumii*
8 Carlos Fuentes, *Constancia*
9 Ulrich Plenzdorf, *Noile suferințe ale tânărului W.*
0 Yasunari Kawabata, *Frumoasele adormite*
1 Camillo Boito, *Senso*
2 Juan José Saer, *Martorul*
3 Sergio Bambaren, *Delfinul*
4 David Garnett, *Femeia-vulpe*
5 Evgheni Zamiatin, *Năvala apelor*
6 César Aira, *Varamo*
7 Anne Parlange, Vincent Lestréhan, *Macii bătrâneții. Sade la ospiciu*
8 Alain de Botton, *Despre farmecul lucrurilor plictisitoare*
9 Sergio Bambaren, *Steaua. O poveste de Crăciun*
0 Rainer Maria Rilke, *Povestiri despre bunul Dumnezeu*
1 Hjalmar Söderberg, *Doctor Glas*
2 Dinis Machado, *Ce spune Molero*
113 Pierre Boulle, *Arheologul și misterul lui Nefertiti*
114 Serghei Dovlatov, *Rezervația Pușkin*
115 Evan H. Rhodes, *Prințul din Central Park*
116 G.K. Chesterton, *Omul care era Joi*
117 Herman Melville, *Bartleby*
118 Adolfo Bioy Casares, *Dintr-o lume în alta*
119 Yasushi Inoue, *Maestrul de ceai*
120 Laurent Seksik, *Consultația*
121 Peter Ackroyd, *Ultimul testament al lui Oscar Wilde*
122 Yasunari Kawabata, *Țara zăpezilor*
123 Pierre Charras, *Noapte bună, blândul meu prinț*
124 Laurent Graff, *Strigătul*
125 Romain Gary, *Clar de femeie*
126 Herman Melville, *Benito Cereno*
127 Martin Page, *O perfectă zi perfectă*
128 Ryūnosuke Akutagawa, *Rashōmon*
129 Charles Dickens, *Viața Domnului nostru scrisă special pentru copiii lui*
130 Mori Ōgai, *Gâsca sălbatică*
✓ 131 Rui Zink, *Cititorul din peșteră*
✓ 132 Nicolae Strâmbeanu, *Turnul de apă*
133 Hjalmar Söderberg, *Jocul serios*
134 David Foenkinos, *În caz de fericire*
✓ 135 Mateiu I. Caragiale, *Sub pecetea tainei*
✓ 136 Radu Paraschivescu, *Cu inima smulsă din piept*
137 Alexandre Jardin, *Fanfan*
138 Agneta Pleijel, *Chirurgul reginei*
139 Sébastien Doubinsky, *Cartea mută*
140 Piotr Bednarski, *Zăpezile albastre*
141 Laurent Graff, *O singură fotografie*
142 Heimito von Doderer, *Ultima aventură*
143 Bernlef, *Năluciri*
144 Guillermo Martínez, *Despre Roderer*
145 Yasushi Inoue, *Dragostea, și moartea, și valurile*
✓ 146 Șerban Foarță, *Roșul ușor e rozul iluzor*
147 Michel Tournier, *Vineri sau viața sălbatică*
148 Marco Santagata, *Copistul*
149 Yukio Mishima, *Soare și oțel*

150 Barbey d'Aurevilly, *Cea mai frumoasă iubire a lui Don Juan*
151 August Strindberg, *Insula Preafericiților*
152 Ludmila Ulițkaia, *Cei dintâi și cei de pe urmă*
153 Arthur Koestler, *Întuneric la amiază*
154 Erri de Luca, *În numele mamei*
155 Carsten Wunn, *Bozo și cu mine*
156 Laurent Graff, *Călătorie, călătorii*
157 Oscar Wilde, *Crima lordului Arthur Savile*
158 Simon Van Booy, *Viețile secrete ale îndrăgostiților*
159 Milena Agus, *Mal di pietre*
160 Serghei Dovlatov, *Compromisul*
161 Jason Brink, *Dac-aș fi o muscă*
162 Lev Tolstoi, *Cuponul fals*
163 Mori Ōgai, *Dansatoarea*
164 Elena Bociorișvili, *Povestea unei fete și a unui pian cu coadă*
165 Martin Page, *O poveste de dragoste, poate*
166 Henry James, *Desenul din covor*
167 Paul Bailey, *Unchiul Rudolf*
168 Colette, *Curtezana*
169 Alexandre Jardin, *Fiecare femeie este un roman*
170 Lev Tolstoi, *Moartea lui Ivan Ilici* (traducere nouă)
171 Juan José Millás, *Două femei la Praga*
172 Yasunari Kawabata, *Sunetul muntelui* (traducere nouă)
173 Rui Zink, *Așteptarea*
174 Amos Oz, *Deodată în adâncul pădurii*
175 Yasunari Kawabata, *O mie de cocori* (traducere nouă)
176 Jenny Erpenbeck, *Pădurea Klarei*
176 Ádám Bodor, *Zona Sinistra*
178 Michael Leiris, *Aurora*
179 Emil Andreev, *Râul de sticlă*
180 David Foenkinos, *Despărțirile noastre*
181 Alexandre Jardin, *Romanul familiei Jardin*
182 Serghei Dovlatov, *Geamantanul*
183 Andrea Bajani, *De vei lua aminte la greșeli*
184 Kiyoko Murata, *Ceaunul*
185 Willem Jan Otten, *Specht și fiul*
186 Rui Zink, *Destinația turistică*